

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISK DAGBLADET

Neljapäeval,
2. detsembril 1999 Nr. 47 (6248)

Inimsuse- vastaste kuritegude uurimise 3. istungjärk

22. novembril 1999. a. toimus Tallinnas Inimsusevastaste Kuritegude Uurimise Eesti Rahvusvahelise Komisjoni kolmas istungjärk.

Istungjärgul osalesid komisjoni esimees minister Max Jakobson ja liikmed Nicholas Lane, Peter Redaway ja Arseni Roginski. Toimus kõhkoosolek. Eesti Vabariigi President Lennart Meri andis komisjoni liikmete auks lõunasöögi.

Nagu otsustati komisjoni 7. juunil 1999. a. toimunud 2. istungjärgul, tegelevad komisjoni uurijad kuni 2000. a. keskpäevani põhiliselt Saksa okupatsiooni aja (1941–1944) uurimisega.

Saksa okupatsiooni käsitleva uurimistöö üksik- ja ajaline programm kinnitati 1999. a. 7. juuni istungil. Uurimistöö tulemused koondatakse vaheraportisse, mis avaldatakse inglise keeles

2000. aasta sügisel. 2000. a. kevadel alustatakse 1940–1941. a. Nõukogude okupatsiooni ajal toime pandud inimsusevastaste kuritegude uurimisega (osa seda perioodi puudutavaid küsimusi on tänaseks juba läbi uuritud), millega on kavas valmis jõuda 2001. aasta sügiseks, kui avaldatakse teine vaheraport. Seejärel jätkatakse pärast 1944. aastat toime pandud inimsusevastaste kuritegude uurimist.

22. novembri 1999. a. istungil arutasid komisjoni liikmed seni valminud uurimistöödega seotud küsimusi. Nenditi, et suur hulk olulisi materjale asuvad Venemaa ja Saksamaa arhiivides, lähikuudel on kavas suunata mõned komisjoni uurijad tutvuma nendes arhiivides oleva Eestit puudutava materjaliga.

Komisjoni järgmine istung toimub 2000. aasta juuni esimesel poolel.

TALLINNA HOOLDUSHAIGLA, mis Humanitaarabi kaudu sisustust ja muud abi saanud, asub Magasini tänaval 1919. aastal ehitatud nakkushaigla püthoonas.

Kuidas elavad Humanitaarabi projektid Eestis?

Sellele küsimusele annab seletust Karin Raiend oma artiklis leheküljel 6.

"Balti sekretariaat" välisministeeriumis

Rootsi väliskaubandusminister Leif Pagrotsky on valituse nimel nimetanud järgmise aasta "Balti-maade aastaks" (De baltiska ländernas år).

17. kuni 19. novembrini toimustid esialgsed läbirää-

kimised Balti riikide esindajatega, kui välisministeeriumi riigisekretär (=stats-sekreterare, mida ei tohi ära vahetada vastava ametiga Eestis) Sven-Eric Söder väikese delegatsiooniga külastas kolme Balti riiki.

Pärast ringreisi rääkis pressitoimetaja Helena Gustavsson Eesti Päevalehele:

- Tegemist on kolme tähtsa eesmärgiga:

(Järg lk. 11)

REL nõuab eesti keele õpetuse jätkamist Lundis

Rootsi Eestlaste Liidu äsja koos käinud esinduskogu nõudis, et eesti keele õpetust jätkatakse Lundi ülikooli juures:

Kokkuhoiu ettekäändel on Lundi ülikooli juhatus

teatanud kavatsusest valandada eesti keele lektor. Sellega jätaks õpetus kas üldse ära või vähemalt vähenenud teadusliku töö võimalused.

Rootsi ja Eesti vahelise kiiresti kasvava kauban-

duse käive ületab kolm miljardit Rootsi krooni (5 miljardit Eesti krooni), märgib REL ja lisab, et paljud Rootsi firmadel on märkimisväärsed investeeringud Eestis.

(Järg lk. 11)

Auhinnad seitsmele naisele

Pärast seda, kui Rootsi Eestlaste Liit oli pidanud oma erakorralise istungi, hakati jagama auhindu.

Et seekord olid tunnustuse pälvinud ainult naised, kes need olid ja mille eest nad auhinda said, sellest saab lugeda lk. 9.

Mai Raud-Pähn (vas.), Meeri Lepik, Hite Allik, Liidia Tuulise, Helmi Rajamaa, Lidia Saarman ja Asta Lepik.
(Foto: Ilmar Olesk)

Alampalgaks 1400 krooni

Valitsus kehtestas palga alammääraks uuest aastast 1400 krooni kuus, mis töö automaatselt kaasa ka kõikide trahvide suurenemise,

sest selle aluseks omakorda on miinimumpalk.

(Järg lk. 11)

Eesti osaleb WTO konverentsil

Eesti osaleb 30. novembrist 3. detsembrini esimest korda Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) ministrite konverentsil

Seattle'is, mis avab uue mitmepoolse kaubandusliibiraakimise voo.

(Järg lk. 11)

EPLNeljapäeval,
2. detsembril 1999

Keskturni vari Eesti kohal

Tallinna keskturni erastamine oli üks skandaale, mis tõi pealinna uue võimuliidu. Keskerakond oli liiga seotud selle hämara erastamisega, et võimul püsida. Erakond oli ka isikuliselt seotud erastamisega hiljem tapetud Mait Metsamaa kaudu. Metsamaa oli Keskerakonna esindaja turu juhtkonnas enne selle erastamist.

Ka turujuht Vadim Polistshuk, keda tabas ründaja pistoliist seitsme kuuli, oli heas kontaktis Keskerakonnaga. Ta jäi elu, nagu ka seni viimane ründaja Boriss Malinovski. Viimast ei ole seostatud Keskerakonnaga, küll aga keskturniga.

Nüüd on tekkinud kahtlused, et ka uus linnapea Jüri Mõis laamaaliidust võib tulevaste kaudu olla seotud teiste turu erastada soovinud gruppiga. Mõis käib läbi ärimehes Meelis Laoga, kes algul tahis turu osta, kuid hiljem loobus pakumusest, mistõttu turu läks müüki imeodaval – ainult poole aastaksümmi eest!

Ainult kahtlustuste tõttu ei saa kellegi tagasiastumist nõuda. Küll aga tuleb tingimata nõuda põhjalikku uurimist, et välja selgitada, kuivõrd Eesti poliitikutid on seotud allinaga.

Viie aasta eest tapeti Eestis palju rohkem inimesi. Aga kui organiseeritud kuritegevus jõuab poliitikasse, mille kohta on veel teisi märke, siis on asi väga tõsiseks läinud.

Oleks ka aeg desarmeerida keskturni ümber tekkinud pinged poliitilise otsusega, et luua veel mõni teine turg juurde, kuhu siis algusest peale võiks määrata austa juhtkonna. Siis poleks keskturni majanduslikult enam nii huvitav, mistõttu ka kurjategijate huvi selle vastu võiks väheneda.

Kui aga keskturni ümber toimuv kuritegelik võitlus mäsitakse kümi, siis võib sellest kujuneda ähvardav vari Eesti kohale.

ÜLO IGNATS

Jan Eliasson Meri juures

President Lennart Meri kohtus Kadriorus Rootsi välisministeeriumi kantsleri Jan Eliassoniga, kellega oli peamiselt juttu Venemaa poliitilistest- ja majandusolukorrad.

Jan Eliasson väljendas muret arengu pärast Tšehhis. Tema sõnul ei ole Rootsil Venemaa suhtes illusioone, valmis olid nii optimistlikuks kui ka pessimistlikuks arenguks ja teatakse sealseid riske.

Räägiti ka Euroopa Liidu põhjaldimensioonist ning president Meri tundis

huvi, kas Rootsi ei saaks jada näiteks Koola poolda arendamiseks oma kogemusi arktilistes tingimustes elamise ja majandamise kohta. Jan Eliasson rääkis, et Rootsi, mis küll sõja ajal oli muutunud Euroopa äärealaaks, saaks ilmselt oma nõuga Euroopa Liidu põhjaldimensiooni just nii edendada.

Jan Eliassoni sõnul saab külmast sõjast teha olulise järelduse: riigi tugevuse määratlemisel ei arvestata üksnes sõjalist tugevust, vaid ka olukorda nii majanduse, sotsiaalsel kui ka keskkonnakaitse alal.

Välisminister T. H. Ilves kutsus Javier Solana aruteluks Eestisse

Välisminister Toomas Hendrik Ilves kutsus Euroopa Liidu esindaja ühise välis- ja julgeolekupoliitika küsimustes Javier Solana järgmisel aastal Eestisse, et jätkata arutelu liidu ühise julgeoleku üle.

Ilves ja NATO endine peasekretär Solana kohtusid Brüsselis ning arutasid Euroopa Liidu väljatõttava ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika küsimusi. Sealhulgas oli kõne alal alalise poliitika- ja julgeolekukomitee loomine, mis otsustatakse teenaloolisel Euroopa Liidu Helsingi tipptingimustel.

Tulevane ühine julgeoleku- ja kaitsepoliitika eel-

dab Ilvese ja Solana hinnangul Euroopa Liidu sõjalise tiiva Lääne-Euroopa Liidu (WEU) reformi.

Kohtumisel räägiti ka WEU edasise tegevusest, eelkõige assotsieerunud partnerite staatuses Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitika alastes arengutes. Ilves ja Solana olid mõlema seisukohal, et Euroopa ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika väljaarendamine peab tugedama ka transatlantilist sidet.

Ilvese sõnul ei tohiks WEU ja Euroopa Liidu lähenemise käigus WEU assotsieerunud partnerid kaotada oma seniseid õigusi ja võimalusi.

Eesti film sai Rootsis auhinna

Arko Oki mängufilm "Ristumine peatega" võitis äsjalõppenud Stockholmis festivalil "Virmaliste" kavas rahvusvahelise filmikriitike föderatsiooni auhinna. Zhuri tõi filmi esle kui absurdistliku vaimus lavastatud hea näitlejatööga ebatavalist musta komöödiat.

Andres Küng rääkis kommunismi inimsuse- vastastest kuritegudest

Andres Küng, kes vahepeal tegeles rohkem äriajamisega, on seoses Kommunismi Inimsusevastaste Kuritegudest Informeerimise Sihtasutuse loomisega ligemale aasta aja eest, taas aktiivsemalt hakanud poliitilistest debatist osa võtma.

Kui sihtasutus koos Rootsi Eestlaste Liidu ja Rootsi-Eesti Sõprusühingu ajaloo Stockholmis korraldada koosoleku inimsusevastastest kuritegudest Baltikum, oli Küng kõneleja. Et Küngi nimi huvi äratab, näitas juba seegi, et laupäeva hommikuks tuli välja ligemale 50 inimest.

Küng tutvustas sihtasutuse tegevust ja viimastel

aastatel ilmunud kirjandust. Eriti olulisteks pidas ta raamatuid Aldrig mer (Staffan Skott) ja Kommunismens svarta bok (Stéphane Courtois). Ta rääkis ka oma väikesest raamatust, mille tiitlil on Kommunismen och Baltikum. Seejärel jõudis ta ajalooõpetuse viitluse juurde:

- Selle kohta pealt ei tasu ainult ohata, on vaja midagi teha. On vaja suurendada ajalooõpetuse mahtu, sest tänapäeval ei õpi peaaegu üldse ajalugu, rääkimata veel niisugustest asjadest nagu kommunismi inimsusevastastest kuritegudest. Ja kui nüüd tahetakse sisse viia veel uusi õppeaineid nagu sotsiaalne kompetents, siis võib see veel välja tungida ka ülejäänud ajalooõpetuse.

Küng refereeris üldringut, mille tegid kaks õpilast Malmös, nende hulgas tema enda tütar, selle kohta, mida õpilased ja õpetajad üldse teavad natsistlikest ja kommunistlikest kuritegudest.

Uuring, mida me oleme pikemalet refereerinud Eesti Päevalehes, näitas selgelt, et natsistlikud kuriteod olid üldiselt hästi tuntud. Seevastu ei teadnud ei õpilased ega õpetajad peaaegu midagi kommunistlikest inimsusevastastest kuritegudest. 3/4 neist soovisid vastavalt informatsioonikampaaniaid kommunisti kohta, nagu varem natsistlike kuritegude kohta.

- Kahjuks pole senini olnud ka suuremat abi presist, kus veel 1989 aastal üks neljandik kaastöösteliseid hääletas kommunistide poolt.

Küng ei julgenud loota, et mingi niisugune informatsioonikampaania tuleb, arvestades Göran Perssoni parlamentaarset positsiooni. Aga parlamentaarne olukord võib ka muutuda, näideks pärast järgmisi valimisi.

- Vahepeal ei maksa aga tegevusest loobuda. Sihtasutus on läbirääkimised Stockholmis linnaega kohaliku infokampaania kohta. Me oleme kirjutanud presist, viimati avaldas Aftonbladet suure artikli. Oleme võtnud initsiatiivi läti ja rootsi ajalooõpetajate kohtumise korraldamiseks. Ja soovime kõikjal kooldes korraldada sarnaseid üüringuid kui see, mida tegid õpilased Malmös.

ÜLO IGNATS

ANDRES KÜNG meelitas laupäeva hommikuks kohale ligemale 50 inimest. (Foto: Ülo Ignats)

Tallinnas veel üks atentaat

19. novembri õhtul toimus Tallinnas lühike aja jooksul kolmas atentaat, mida seostatakse keskturni erastamisega.

Üks noormees tulistas Mere puistele asuvas Vene kultuurikeskuses väidetavalt juhtivat allimeetrit Boriss Malinovski, keda on korduvalt väljarepasseerimise eest kohtuliselt karistatud. Üks kuul tabas Malinovski kaela ja ta toimetati Mustamäe haiglasse. Hiljem sai ta sealt lahku.

Esimene atentaat tabas keskerakondlastest endist linnapead Mait Metsamaad, kes esindas erakonda turu

juhtkonnas. Metsamaa suri teatavasti oma haavade kätte. Mõni nädal pärast seda tulistati turu juhti Vadim Polistshukki, keda ka tabas seitsme kuuli. Viimane jäi siiski elu. Nüüd siis jõudis atentaatide nurg ka Malinovskini. Midagi ei räägi selle poolt, et asjad sellega oleksid ära klaaritud.

Kui vähemalt kahel esimesel olid head kontaktid keskerakonnaga, siis ühel teisel turu erastada sooviv ärimehel Meelis Laol on head kontaktid uue linnapea Jüri Mõisaga. Lao kuulus nende hulka, kes alguses võitluses turu üle, kuid hiljem loobusid turuostu enam-

pakkumusest. Seetõttu läks turu odavalt – ainult 16 miljon krooni eest, kuigi isegi aastakausi Eesti Päevalehe (Tallinn) andmetel on kaks korda suurem.

Pärast spekulereeriti, et Lao olevat loonud pakkumast, kuna taile olevat lubatud mingi kopsakas hüvitus.

Midagi pidi turu erastamisel aga väga viltu minema. Keegi või mingi gruppeerivad teisi nii raskelt alt, et leppimise asemel tuli vägivalla. Kõrvalseisjad võivad spekulereida sellega, milles asi täpselt on, aga keegi ei ole seda seni suutnud kindlaks teha.

Tallinn meeltab Tartu arste palgaga

Tartu arste ahvatleb Tallinnas siirduma suurem palga, ehkki Tartu Ülikooli Kliinikumi juhatuse esimehe Jaanus Pikani hinnatult pole kahe linna vahel palgarahnevusi.

Pikani väitel on kliinikumi arstide keskmine 1981 aast 784 krooni kuus, samal ajal kui Tallinnas teenib teie ehk kõige madalama kategooria üldkirurg 6500 krooni. Koois lisatasudega ulatub tema sissetulek siiski 7500 kroonini. Ülikooli kliinikumi kõrgema kategooria arsti

hinnatult saab ta kuus 4500 krooni ja tema tippkirurgist kolleeg teenib vaid mõnisada krooni rohkem.

Tallinna tippkirurg, suure haigla osakonnajuhataja, teenib kuni 13 000 krooni kuus. Põhikõrvalt teenib ta veel 10 000, mis teeb sissetulekuks keskmiselt 22 000 krooni ehk sama palju kui saab Tartu linnapea.

Tartus teenib kirurgist osakonnajuhataja Tallinna kolleegist mitu tuhat krooni vähem, sest ta ei saa töötada eraarstina. Seega jääb tema

sissetulek kokkuvõttes poole väikesemaks kui see oleks Tallinnas.

Tartu osakonnajuhataja ütles, et väikeses staazhiga Tallinnas ja Tartu arstide palgavahel polegi väga suurt vahet, mida end pealtnäha tüütu tõttu arstiteendina suudab.

Pikani ei välistanud, et kui kliinikum soovib mõne arsti tööle saada või mõne lahkumisi ära hoida, saab hea taseme inimesele tavapärast suuremat tasu maksta.

ETV juht valitsusega pahuksis

Eesti Televisiooni peadirektor Toomas Lepp süüdistab oma avalduses valitsust riigieelarve kaudu ETV arengu pärssimises.

Lepa hinnangul tähendab riigipoleetika finantseerimise vähendamine rünnakut ETV sõltumatusele.

Riigikogu esitatud tulevaste riigieelarve eel-nõus on ETV-le määratud 84,3 miljonit krooni, mis on kümme protsenti vähem kui tänava. Valitsuse hinnangul katab eraldatav raha kuni 53,6 protsenti riigitelevisiooni kuludest ja investeringutest, ülejäänud raha peaks ETV reklaamimüügist ise teenima. ETV talitise tulevaste riigieelarvest 105,6 miljonit krooni.

Kultuuriministeeriumi hinnatult pole aga ETV-i mingit põhjust süüdistada valitsust oma arengu pärssimises, sest rahalisel kärpele puudutades valusalt kõiki riiklikke struktuure.

Nii Eesti Raadio kui ka ETV toetus riigieelarvest on kultuuriministeeriumi kantsleri Margus Allikmaa sõnul aasta-aastalt tõhusalt kasvanud ning selle vähendamiseks järgmisel aastal on selged põhjused.

Tallinna Börs

+ 1,41%
Talse indeks
19. nov.: 108,55
20. nov.: 110,08

FOREX-i reisivälvuta
mlühitud Stockholmis
26. novembril 1999
100 SEK = 178,57 EEK

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Vastutav väljaandja ja peatoimetaja:

Ülo Ignats

00220 19 42

Tulnuse:

Viljo Fredrikson, Katriin Kärrik

ja Ilmar Oksa

00211 62 72

Tallinnis ja kaudu:

Rein Lih

0021 84 46

Postiaadress:

Eesti Päevaleht, Box 477,

10129 STOCKHOLM

Telefaks: 08/411 14 42

Toimetuse aukoht

Stockholmis Eesti Maja,

Wallingatan 34, 2 treppi

e-mail: epl@swipnet.se

Ilmuu hord nädalas,

neljapäeviti.

TELLIMISHINNAD

1999. aastal:

Rootsis	
1 aasta	kr 985,-
4 kuud	kr 32,-
1 kuu	kr 100,-
Põhjalas ja Eestis	
1 aasta	kr 700,-
6 kuud	kr 450,-
Majas	
1 aasta	kr 675,-
6 kuud	kr 325,-

*** Aadressi muudatustest, tellimise alustamisest või lõpetamisest palume meile teatada 14 päeva ette ***

Lehe tellimise postitru nr 15 67 70-0

Lehtakutused 6,00 veerg/m; Arvutakutused 0,80 veerg/m

Kundadele lisandub kuludeks 25%

Kuulutatavatele postitru 50 59 60-0

Väljaandja:

EESTI PÄEVALEHT FÖRLÄGS AB

Träskgården Ekstena-Surström

Tryck AB, Edlaström 1999

TS

TS-Kontrollorad

ISSN-1090 0283

Toimetuse ei vastuta

lehele saadetud tellinute

materjalile eest.

Madis Üürrike, kas tood uue laeva Stockholm-Tallinna liinile?

Jätkame Madis Üürrikega juttuajamist, mis algas eelmises numbris.

Madis Üürrike, eelmine kord rääkisime sinu tegevusest Tallinna lennujaama ümberhitamisel ja pankade pankrotide uurimisel. Aga selle kõrval on sinu veel ridade ametid, mis on tihedalt seotud Eesti arenguga. Kas sa nimetaksid mõningaid tähtsamaid neist?

Uus laevaliin Stockholm ja Tallinna vahele?

Millal siis teie avate liiniluse Stockholm ja Tallinna vahel?

Me oleme kõiki asju arutanud. Meie konkurent Eestline töötab praegu kahjumiga. Me usume, et on võimalik selle liinile peat raha teemda. Aga me pole seni veel mingit otsust teinud.

Kapelliskäri liin töötas ju kahjumiga aasta aega ja siis arutasime selle kinnipidamist. Aga tänna töötas see väga edukalt.

Millal võiks otsus tulla?

Meil pole veel mingit otsust kaasa. Me oleme rohkem arutanud uue laeva muutmist, aga siis Tallinna-Helsingi liinile, mis siis oleks suurem kui praegused ja asendaks kaks või kolm meie neljast laevast. See peaks võtma kaks ja pool tuhat reisi-ajat.

Pealegi on praegu ju Eestline seitsse kuud monopolis.

Mis probleemid teil veel on olnud? Kas olete arutanud uue liini avamist mõnes teises suunas, mõnda teise riiki?

Ei, ainult taxfree taseme. Eesti oli algselt liiga kiiresti valmis loobuma taxfree kaubandusest laevaliini, täiesti asjatult, sest see ei maksa riigile midagi. See töö riigile hoopis turistide juurde. Õnneks valitsus nüüd pööras tähelepanu taxfree probleemile. Ja sellega seoses oleme arutanud, kas sõita Riiga või Peterburgi, kui Eesti teiseks liikluseks ei saa enam tax-free kasutada.

Eesti ja EMU

Sa tegeled ka Eesti Euroopa Liitu viimise?

Ma juhin EMU (töö)grupp. Me oleme töötanud poolteist aastat, pidanud maha 40 koosolekut. Sel ajal, kui meie grupi loime, siis polnud veel Rootsis niisugust gruppi. Me töötame läbi need eeskirjad, mis kehtivad EMU kohta. Järgmine samm on vaadata, mis muudatusi on vaja teha Eesti seadustes. Välisministeerium loodab EMU peatükki sulgeda esimeste hulgas ELiga läbirääkimistele.

Kas Eesti kroon sülib euro tulekuni?

Mina ei näe mingit devalveerimisohu. Inflatsioon on viimati alla kolme protsendi, mis aitab kaasa. Peale selle tõuseb tootluse efektiivsus. Me oleme ju juba praegu Saksa marga kaudu seotud EMU süsteemiga. Kui tahaksime, võiksime homme päev minna üle eurodele. Aga siin on psühholoogiline

külg ja koostööpoliitika. Seal nõutakse teatud kriteeriumide täitmist.

Esiteks peab Eestis Koppenhaageni kriteeriumide järgi olema turumajandus. Tänu Olen kriisiolul ei õppimiseks, mis ka näitas, et me selles mõttes oleme turumajandus. Siis on veel need teised nõuded eelarve puudujärgi suuruse osas, kui

Üldtingimused on head. Arendamiseks peab olema kapitali: rahalist kapitali, inimkapitali, masinaid jne. Kõik on olemas. Nende kombineerimine on tähtis. Me oleme näidanud, et suutime viia ühiskonna tõusu. Need tagasilöögid, mis siis tulid, andsid kogemusi juurde. Kui alguses juleti kõiki riske võtta, siis olakse

paremini, kuigi nad on Eestist maa.

Kas Eesti börs on oma aja ära elanud?

Käive on alla kümne miljoni krooni päevas, Rootsis aga on 6 miljardit SEK-i päevas. Kas NOREX on äge lahendus, seda arutatakse. Midagi tuleb teha, sest niimoodi edasi ei saa.

Vahel tuleb raskeid otsuseid teha. Aga suund on õige. Seitse aastat oli SKP per capita (BNP) 300 dollarit, nüüd 4 000 dollarit.

Aga see ei tule veel kõik. Vagaa õhku, vaata vett, telefonihundusi - vaata vett, teine kvaliteet on Tallinnas elus kui veel seitsse aastat tagasi.

Uus Eesti Maja juhatuses

Peale selle tegutses ka Rootsis.

Jah, mitme Rootsi ettevõtte juhatuses ja ka Stockholmis staadus AB juhatuses. See on Stockholmis linna poolt omatud kõiki ettevõtteid nn ematettevõtte.

Ja Eesti Maja juhatuses.

Jah. Moks tegi fantastilise töö ja ma ei saa seda kuidagi korraldada. Minu suhtumine on võib-olla veidi teine, aga teen oma parima. Kui tulin Toomas H. Ilves Eesti Maja, siis olin mina ka seal.

Kui saan oma aega planeerida, siis suudan ka niisuguse asjaga tegeleda. See on väga tähtis eestlusele.

Teine külg on kinnisvara haldamine. Seal on meil väga suur potentsiaal, sest ettevõtte on väga tugev. Selle kaudu saame toetada eestluse tegevust ja teeme seda ka. Me arutame ka, mida teha selle kapitaliga. Maja on väärt mitukümne miljoni ja meil ei ole ühtegi võlga. Tahaksime investeerida, aga on vaja leida midagi mõistlikku. Võib-olla kinnisvara alal, meil on ju asjatundjad koos just sellel alal...

Küsitles: ÜLO IGNATS

MADIS ÜÜRRIKE oma kodus. (Foto: Ülo Ignats)

palju välislaene tohib olla, kui suured on pikajärgised intressid (aga Eestis praegu ei ole pikajärgisi laene ega intresse) - need asjad võtavad natuke aega. Eelarve tasakaalu viimine võib võtta mõned aastad aega.

Kas Eesti börsi vajab? Kas sa usud Eesti üldise majandusdesse?

nüüd natuke ettevaatlikumad. Mina olen küll väga optimistlik.

Kas Eesti suudab ka säilitada edumaa Läti ja Leedu ees?

Ilmselt on Leedul veel suhteliselt palju probleeme. Ma ei taida, miks nad praegu rublaaseid kaotusi kompenseerivad. Lätis läheb

Teine küsimus on, kas börsi on vaja. Saksamaal ei ole ka börs alati kuigi tähtsal kohal olnud. Börsi ülesandeks on aktsiamüüki vahendada, veel tähtsam on aga olla kapitaliliallikas ettevõttele. Eestis pole ta juba mõni aasta olnud kapitaliliallikas. Praegu ta ei anna ka hinnangut ettevõtetele. Usaldus puudub börsi vastu.

Tuntud poliitikud ja ajakirjanikud müüri lammutamise 10. aastapäeva puhul:

"Me ei osanud iial aimata..."

Olof Palme Rahvusvahelise Kesks (endine Arbetarörelsen internationella centrum) kuulub nende arvukate asutuste hulka, kes korraldavad üritusi Berliini müüri ja idabloki kokkuvõtmise kümneaasta-jubelil puhul. Hiljuti oli kokku arutud väga nimekas kõnelajate grupi, endine peaminister Ingvar Carlsson, endine Dagens Nyheteri peatoimetaja (üks mitmest) Arne Ruth, Dagens Nyheteri N.Liidu/Venemaa/Ida-Euroopa korrespondent Disa Hästad ning TV-reporter Elisabeth Hedborg. Üritus toimus Arhitektuurimuuseumis (tegelikult sama hoone kui Moonde muuseum, kus praegu toimub kunstnäitus "Efter Muren"). Kõik töötasid väga põnevalt. Kõik eeldused selleks olid justkui olemas. Ja kohale oli ka tulnud üle saja inimese...

Aga millegipärast oli koosolekut juhataja pandud oma arrogantsuse (ja nagu kohe selgus igorantsuse) poolest tuntud kunagine haridusminister Carl Tham. Tham raius algusest peale paljude tollaegsete idabloki kuritegudele viitavate poliitikutele lemmitsees "me ei osanud iial aimata, et midagi niisugust toimub". (Muidugi ei osanud, kuna nad nii krampplikult oma silmad kinni pigistasid.)

Arne Ruth tunnistas, et ta ei kujutanud ette protsessi algust Ida-Saksamaal, mis tundus olevat kõige kivistumuse kõigist idabloki riikidest. Ta ei uskunud ka kahe Saksamaa kiirsesse taastühine-

mis. Tema jaoks olid sündmused isiksute võit üle ajaloo, kusjuures ta oli ka kaks kangelast: Mihhail Gorbatšov, kes julgus idablokki muuta ja Harald Jäger, kes konkreetselt Ida-Saksamaa piiril avas väravad.

Ruth ei olnud ka aru saanud missugune imperium kogu idabloki tegelikult oli:

See sai mulle kohutavalt tavalavalt selgeks alles siis, kui 9 riigis peaaegu üle 60 sai 33 riiki.

Tõeline asjatundja Elisabeth Hedborg, kes raporteeris sündmustest TVs, juhtis tähelepanu

raskustele tõlgendamise, mis tegelikult juhtub. Tema jaoks oli murepunktiks Sahharovi tagasipöördumine Moskvasse 1986. aastal.

Tham kirjeldas võitu üle kommunismi kui sotsiaaldemokraatia suurimat võitu, mida aga sotsiaaldemokraadid ei suutnud ära kasutada.

Ingvar Carlsson vaidles talle vastu öeldes, et vähemalt tal oli tõlgendatud olukorda valesti. Alles kui ta esimese läänest tulnud peaministrina külastas kiiresti muutuvat Poolat, sai ta aru, kui võrd polatud oli mõiste sotsialism,

kui võõras laul internatsionaal ja vihatud punane lipp:

Isegi sotsiaaldemokraatia haises.

Hedborg pakkus välja, et rahvas oli tegelikult rohkem huvitatud kapitalismist kui demokraatiast. Praegugi on raskusi demokraatiast aru saamisega ja veelgi rohkem selle rakendamiseks.

Disa Hästad arvas, et paljud tõlgendavad sõna demokraatia kui olukorda, kus kõik on temale meelne mõda, kusjuures sõna mitte ei tähenda demokraatlikke valimisi. Hedborg kartis, et va-

rem nii üle politiseeritud ühiskonna elanikud tegelikult ei tahagi poliitikutega tegeleda, nad tahavad poliitikutest ja ühiskonnast eemal, rahus elada.

Nii rääkisid kohale kutsunud targad ja nii mõnelgi tekis ka-saräärmisise või vastuvaidlemise soov. Laudkonna juht noogutas kõneleja soovijatele, aga sõna neile ei andnud. Halva õhuvahe-tusega täistüütuks rumum hakkas seepärast rahvast üitutama, kuna tark juht nii pikana kujunes monotooniks. Siis lõpuks, pärast pro-grammi lõppu, lasks Tham ka kuulajatel rääkida. Kaks inimest said lühikesi küsimusi esitada, aga keegi peale tarkade ei toht-nud kaasa vaieldada.

Miks siis ei võinud keegi lihtsurelik oma arvamusi avaldada? See pole nii mõeldud, teatas Tham.

Muu targa jutu hulgas hädal-dasid paneelis osalejad selle üle, et inimesed nii harva käivad poliitikutel ja veelgi harvem partei-poliitikutel koosolekutel. Tegeli-kul andsid koosoleku korraldajad ise sellele mõistatusele lahe seletu-se. Kui arutlusel, mille teemaks on demokraatia juurutamine idas, ainult lubatakse loenguid inimes-telt, kellest pooled tunnistavad teema mitmetundmist, aga mitte asjatundjate publiku hulgas - siis see just ei meelita inimesi edaspidi koosolekutele tulema.

MÖTLIK debati juhataja Carl Tham, kuulav Ingvar Carlsson ja kõnelev Disa Hästad olid mõned müüri lammutamise kümnenda aastapäeva debati kõnelajatest.

ÜLO IGNATS

Vene maffia ja tshetsheenid

Malcolm Dixelius ja Andrej Konstantinov kirjutavad oma raamatust **Maffians Ryssland** (Kommentums 1998) Tshetsheenia kohta:

Lugejakiri

Tavalisele venelasele on Tshetsheenia mägielanikud alati olnud potentsiaalsed kurjategijad. Sõjapidamine tshetsheenidega näib olevat vältimatu neil aladel, kus ebaõnne tõttu on saadud nende naabriteks (Samaaegselt meenutagem, et Tshetsheenia ei tulnud Vene naabris, küll aga laienidas Venemaa end Tshetsheeniast).

Esimised venelased astusid sinna 15. sajandil. Juba siis oli see paik atraktiivne neile, kes soovisid vene võimudest haardest eemale hoida.

Järgmise sajandi vältel oli Tshetsheenia koridoriks ekspandeerivale tsaarivõimule, võimaldades sõjapä

gede transpordet Pärsia lahinguvaldadele. Selle tegevusega seltsisid ka lahkarmumused ja tülid kohalike mägielanikega, mille tulemusena vene asukad maalt lahkusid.

Juba siis - 200-300 aasta eest - nagu nüüdki, süüdistati tshetsheene venelaste ründamises, kujuures pole ikkagi võimalik kindlaks teha, kumb osapool rünnakust alustas. Venelased - sõjavägi - ründas külasid, põletas elamuid, tappis elanikke. Aga esines ka juhtumeid, kus röövitud vara jaotati tulusa koostöö tulemusena sõjaväelaste ja mägielanike vahel, s.t. vaenutegevuses ei esinenud nationalistilist komponenti.

Eelmise sajandi algu-poolal andis kohalik väepäik käsu oma alluvatele sõjaväelastele, et nad provotseerisid tüli mägielanikega, et siis neid vastavalt karistada saaks. Kõik mägielanikud kuulutati kurjategijateks (juba sündimise alusel) ja allutati kollektiivsele karistamisele. Iga küla

pidi vargaks peetava elaniku välja andma, kui see aga end varjas, tuli ta perekond välja anda. Ja kui küla-kond lasti kogu perekonnalt kaduda, põgeneda - kuulus küla tervesteni põletamisele. Samas eeskirjas stipuleeriti ka, et iga äraröövitud venelase vastu pidi võetama kaks mägielaniku pantvangiks, kes oma eludega vastustasid iga uue kalaleutungi (õigemini vastaktsiooni) puhul. Samaaegselt tuli küla kahuritulega purustada, naised ja lapsed mõõda maha raiuda - hävitada.

Hiiljem küll raporteeris keisri väljasaadetu, et sõjaväelaste üllakam ja ülekohutune käitumine kutsus välja mägielanike permanentse sõjalaualuure ja meeleolu, mis endaga kaasa tois, et sõjaväelased soovisid oma erilise "tubidusega" silma paista, tehes põhjendamatuid ja asjatuid kallaleütusi külaelele.

Sellel tagapõhjal pole vi raske taibata, et mägielanikud ei usalda praegugi venelasi ega nende valitus-

aparaati. Pealegi on nad harjunud end pidama iseseisvateks inimesteks - subjektideks - ja mitte kellegi alamateks - ja oma ülesandeks on nad alati pidanud ühiskonna silmis väärka elu muretmise ja säilitamise oma perele.

1830. a. saatis tsaar Nikolai I oma kindraladjutandi Tshetsheeniast, kes saäl raporteeris m. h.:

"Meie kiire edu või võidu saamine pole võimalik. Karmus on põhjustanud nii suure vihkamise, mis põhjustab käitemaksuaktsiooni saamasegalt kui meie puuduliku kindusega koostatud tulevükukavad on saanud jõuetuse ja saamatuse tunnusteks."

Dixelius küsib (põhjendatult): miks ei ole praegused juhid neid ridu lugevad?

Ja koos Dixeliusega küsime, kes tahab teiste vanadest vigadest õppida, kui ise uusi teha saab!

MIKKEL MATHIESEN

Vastukarva

Kokkusaamise oma vana sõbra ja leerivelle Aadu Asjamehega (mehel oli teine nimi, aga nii teda kutsuti - miks, kuulete varsti) jutustas Andres:

Aadu on niisugune mees, kes igalpool on käinud ja kõike teab. Head nõu jätkeb temal poolele maailmale igal ajal viina tegemiseks kui rakettide Neptunustele saatmiseks. Tada võiks kutsuda ka asjaarmastajaks - sakslane ütles Liebhabe, hartud maailma keeles on see amatöör. Nagu näed, on armastuse sõna igal nimel sees.

Seesama Aadu ütles enda tulevat Sydney, kes tema esimese abikaasa kolmanda poja neljas tütar oli abielulund Austraalia miljonäriaga (Sir see peigmees siiski ei olnud).

Aadu oli kiiresti läbi lugenud saadaaval olevad kodumaal ajalehed ja ajakirjad, kord narnud ja seitsme korda vandunud. Siis ta ütles oma sõpradele tuttava lause:

"Mul on üks aade!" (Aadu mõttes muidugi ideed).

Mina keerasin oma nõu küsimärgiks.

"Ma viin arhiividokumentide põhjal tõestada, et Adolf Hitler oli KGB agent."

"Kus sul need dokumendid on?" pärjasin mina.

"Küll dokumente leidub, kui on idee, kuidas neid kasutada."

"Mida su idee siis näitab?"

"Adolfi - vaene viets lemlari, sõjas haavata saanud, ilma töota - püüdis Leninil agendiks Saksamaal kinni. Lenin oli ju sakslastega surnu sernu. Nemat ta Venemaa saatsid ja pärast toetasid kõvasti rahadega. Adolf sai väga tähtsa ja raste ülesande - niisugune olukord, et venelastel oleks õige põhjus Euroopale käpp peale panna. Kas saad aru?"

Mina vastasin, et katsu.

"Adolf hakkas asjaga kohe pihta. Asutas rahvus-sotsialistliku partei, koidatas rahulepinguga vastu maad surutud sakslaste uhkust ja oli viie-küue aastaga Führer. Veel paar aastakest ja sai riigipeaks. Lõugas kogu aeg kõvasti venelaste ja kommunistide vastu. Niimoodi need provokaatorid alati teevad."

"Aga kuidas moodi?" ei saanud mina oma talupoja mõistusega peenikesest poliitikast aru.

"Stalin muidugi võitis Lenini agendi üle. See oli ju paljutöotav sell. Sakslased rabisid relvad pihku, näitasid lääneliitlastele oma tagumist pooli. Ja siis... Siis läks asi entsu. Niimoodi vähemalt paistis esialgu."

"Kuidas siis entsu?"

"Hitlerile oli lubatud - kui operatsioon läbi ja venelased Partisis Saksamaa parteisekretäri kuhu Aga võim läks mehele pähe. Et miks suure maailmaläbi pealmin on Moskvas - see peaks hoopis Berliinis olema. Üle mängis mees. Pidi venelasele kallale minema nio mae pärast, et Stalinile põhjust anda Euroopasse tulla Aga läks kogu jõuga kohe Moskva alla. Stalin nägi, et oli madu oma rinnal soojendanud ja vandus vihaslt kätemaksum. Lihtlabane kapral hakkab marssali vastu mässama!"

"Jah, me ju nägime..."

"Mitte midagi me ei näinud. Nägime, aga aru ei saanud sellest suurest mängust. Jossifil oleks lõpuks ikka sandisti läinud, aga Hitler mängis üle. Viimane Adolfitriiki oli veel, et kuulutas Ameerika sõja. Eks USA hakkas venelasi aluitama ja lõpuks tuli kogu oma dollarite jõuga sakslastele kallale. Aga Hitleril ennast Stalin pihku ei saanud - liiga sügaval ma sees oli endine KGB agent. Ei andnud ennast sheffile kätte."

"See on ju lugu lugu, ütlesin mina. "Sa ju alajalu armastad. Aga kus on su dokumendid?"

"Mul on vana sõber Jereji Pavlovitsh. Tema oli KGB-s dokumentide peal. Mitte need alal hoidmas. Kirjutamas, tembeldamas ja trükkimas - nii nagu nui vaja. Kõik masinavärk selle jaoks olemas - sügaval maa all. Seal tehti kõiki maailma dokumentide valmis. Kõige tõendatult ei see, mille järgi Saksa viimane keiser Willem oli Leniniga Saksamaalt läbi sõidu ajal enda seaks joonud. Lenin seda ei teinud - tema oli sija juba enne."

"Jajah," ütlesin mina. "Mis viga, kui on olemas dokumendid ja idee."

Tinimudara

Soome ajaloolased ja Eesti NSV

"Ajaloosises Ajakirjas" 1999-1 kirjeldab Helena Sepp Eesti NSV ajaloo käsitlemist Soomes 1940-1998.

Soomes oli Baltikumi ajalugu vilkalt käsitletud. Vilho Nittimaa: "Baltian historia", (1959) puudutas Baltikumi saatust pärast sõda paari lausega: Rahvasteliidu julgeolekupuhtuste närvumine võimaldas toataasetel agressoritel, Natsi-Saksamaal ja Nõukogude Liidul kasutada toore jõu poliitikat Eesti Vabariigi likvideerimiseks. Nõukogude Eesti sündis a. 1940 suurriikide lehmakauplemise tulemusena ja kinnitsus vägivalda abil. Nittimaa teost kasutati 1980-ndate aastate lõpuni, sest midagi muud ei olnud.

(Artiklis pole mainitud M. Ojamaa - A. ja T. Varmase teost "Viron historia" (1944), mille autoreiks olid prof. Harri Moora ja August Annist abikaasaga).

Nõukogude propaganda suutis läbi suruda rida valmisõidesid, mis mõjutasid Eesti välisühete uurijaid tänani. Mainimist väärib paar dogmat. Eesti olevat asunud kahe maailma piiril ja tal on olnud valda, kas läheb kommunistlikku või tagurlik-fasistlikku teed mõõda. Eesti olevat teinud "saatuslikke vigu" 1920. ja 1934. aastal.

Miks Soomes ei käsitletud enam Eesti ajalugu? Eesti küsimus muutus ju N. Liidu sisesajaks, mida polnud soovitat torkida. Tege-mist oli "vabatahtliku revolutsioonilise" sündmusega. Baltikumi reaalsus ei olnud küll kooskõlas N. Liidu informatsiooniga. Sisemiste vaimeste pidurite ja välise surve tõttu ("Pravda" noomis soome ajakirjandust "eksistuste" puhul) tõttu ei ahvatlenud Baltikumi kaasaja uurimise soome ajaloolasi, suuremal määral. Uuri-tiri küll, aga avaldamine ei jõudnud dektoritöödest kaugemale (Seppo Zetterbergi väitekirj Soome ja Eesti suhtes 1917-19 ja Seppo Myllyniemi monograafia "Balti kriis 1938-41").

Aastatel 1944-46 olid Eesti-Soome suhted prakti-

sest katkenud. Regulaarne laevaliiklus algas 1965. ENSV ja N. Liidu arhiivid olid välismaalastele küni 1980-ndate aastate lõpuni suletud. ENSV ajalool valgustamine Soomes jäi asjaamastajate ja eestlaste ülesandeks.

Soome riiklik propa-ganda tellis kirjanik Mika

HELENA SEPP

Waltariti broshüüri "Tõde Eesti, Läti ja Leedu kohta" (1941), milles kirjeldati esimest nõukogude okupatsiooni.

1943 ilmus Jaan Siirase (August Annisti) teos "Eesti nõukogude haardes". Selles väideti, et bolshevism Eesti kukkus täielikult läbi Venemaa süsteemi lihtsamelususe ja brutalsuse tõttu. "Kodumaas" sõimas hiljem Andrus Roolahnt

nistit "eesti esimeseks anti-kommunistlikuks sovetoloogiks".

1958 ilmus Soomes Ants Orase kümme aastat varem USA-s inglise keeles välja antud teos "Eesti saatuse-aastad". Lisatud oli soomlastele määratud tõvõistitu pidi 1950-ndate aastate Eesti elu-olust. Teosest sai best-seller ja see mõjutas soomlaste nägemust Eestist rohkem, kui ükski muu raamat.

Ülduroopaliikl vasa-kpoolses puhang levis ka Soome, elati ka soomestumise kuldseid aastaid. N. Liit protesteeris ametlikult Soome välisministrile ühe "Uusi Suomi" artikli puhul.

Andres Küngi esimene pakumine lõkati kirjastuste poolt tagasi, aga 1975 ilmus siiski teos "Mis Baltikumis toimub" väikesel kirjastuse toetusel, 1979 ilmus Küngi "Ühistus vabadusest".

1984 ilmus oma karmis asjalikkuses vapustav teos "Eesti ja Venemaa", mis käsitles peamiselt nõukogude rahvuspoliitikat. Varjunime "Sirje Sinilind" taga oli jurist Juhan Kristjan Taive. Raamat põhines valdavalt N. Liidu enda allika-tele. Seppo Zetterberg soovitas soomlastel raamatut lugeda enne Tallinna sõit-

mist ja selle üle järele mõelda.

1976 ilmus Seppo Myllyniemi lääne ja väliseesti materjalidele põhinev fundamentealne monograafia Baltikumi kriisist aastatel 1938-41. Autori järgi polnud Eestis 1940. aasta juunis "revolutsioonilist situatsiooni".

Siis avanesid eesti arhiivid. Osmo Hytti avaldas 1992 teose "Eesti saatuseete 1933...1938...1940".

Muutunud tingimustes tekkis soomlastel lausa põlvat vajadus saada infot ENSV ajaloo kohta. 1989 korraldati Jyväskylä lükoosi loengukursus Baltikumi ajalooal. Samal aastal ilmus soome keeles USA-s elava Toivo Raumi "Eesti ajalugu", ilmus täiendatud trükk Nittimaa Baltikumi ajalooal. Seppo Zetterberg avaldas 1994 teose "Eesti. Ajalugu, rahvas ja kultuur".

Viimase kümne aasta jooksul on Soomes avaldatud palju populaarteaduslikku kirjandust, mälestusi ja dokumente. Autoriteks on tavaliselt olnud eestlased ise. Soomepoiste kohta on ilmunud eriti rohkesti raamatuid. "Neljakümne kiri ilmus Soomes enne, kui sel ajal paberipuuduses olevas Eestis.

Kunstinäitus esto2000 ajal

2000

Teatan siinjuures kõige eesti päritoluga kunstnikele, et EKKT (Eesti Kunstnike Koon-dis Toronto) korraldab esto2000 ajal üldkunstinäitust 7. juulist-16. juunil Toronto Eesti Maja Galeris.

Kunstnikud (maal, skulptuur, kes on huvitatud esinemisest, palun saatke 2-3 fotot või diaposaivi (sleid) oma tödest, märkides ära teiti, materjali, suuruse, hinna, kui on müüvad, ja li-sades liihikes resümee.

Osavõtumaks on 50 Kanada dollarit iga esineja

pealt. See on kulude katteks, mis on näitusega ühenduses.

Tööde suurus on piiratud, kuna esinejaid võib tulla rohkemsti. Maksimaalselt suurus võib olla 30 tolli laiuse x 36 tolli kõrguse, koos raamiga. Skulptorid, kes on väljaspoolt Kanadat, saavad esineda 8 x 10 tolli fotodega oma tödest.

Viimane tähtsate materjalide saatmiseks zhüriile on 30. aprill 2000. Zhürii toimub maikuu algul, tööd peavad Toronto kohal olema 24. juuniks. Klaasiga maale mitte saata, palun kasutage pleksiklaasi (plastikut), mis ei pragune nii kergesti. Täpne informatsioon saadetakse kõigile osavõtjatele, kui zhüriil on läbi. Siis teatame, kuhu ja kuidas on parem töid kohale saata.

Vajalik materjal palun saata EKKT-le c/o Mai Järve, 175 Hilda Ave., Suite 610, Toronto, Ontario, M2M 1V8, Kanada.

Materjali võib ka varem kohale saata, kuid hiljemalt aprillil lõpuks. Informatsioon saab telefonil: (416) 250-1245, faks (416) 225-0993.

MAIR. JÄRVE, esimees

Grupireis Estole

Järgmisele Estole Kanadas on kutsutud esimesi võimalusirühmi. Malmõ filikorna. Mina uurin ja selgitan praegu nende sõiduval-matust. Antud grupireisiga on soovitud ühineda ka Rootsi eesti gaidid-skaidid. Küllap leidub veel teisi, kes on huvitatud grupireisist oma võtma. Võimaldan ka neil kaasa liia.

Tähtis on teatavaks võtta, et:

- tegelan ainult lennureisi. Kõik muud küsimused, nagu õhuline, etenduste piletid jne. Toronto osavõtja oma korraldada;
- lend toimub puhkuste hooga kõrgpunkt ja on seetõttu kallid; momentid mak-

sab edasi-tagasi pilet juulikuust aastal 2000 umbes 5500 SEKI;

• eialgsete kavade järgi on arastõdõpäävades Kopenhaagenist arvestatud 30. juuni ja 6. juuli. Tagasiõid toimuksid 16., 23. ja 30. juulil;

• mõeldav on ka Göteborgi ja Stockholmis arastõid, olenevalt osavõtjate arvust ja sõidupäävades;

• edelregistreerimis võtan vastu alust kirjeldusi, kas posti teel: Madis Laas, Boels välg 5, 245 63 Hjärup, vii E-posti kaudu: maskus@syd-post.nu. Registreerimisel teatada ka soovitud ära- ja tagasiõidude küpäävades.

MADIS LAAS

Balti Kaitseuuringute ülem Ants Laaneots:

"Venemaa alustanud sõda niikiuinii"

Postimehe kaastöölise Toomas Sildam on rääkinud Eesti kaitsejõudude peastaabi kauaaegse ülema kindralmajor Ants Laaneotsaga, kes on stigisest alates Balti Kaitseuuringute Instituudi ülem.

Ants Laaneotsal on isiklik kogemused Egiptose ja Tšad sõjategevusest Etiopias ja ta oskab seepärast teha head analüüsi Vene sõjaväe käitumisest Tšetsheenis. Laaneots nimetab Venemaa sõjalist operatsiooni pikka aega hoolikalt kavandatud aktsiooniks. Venemaa ei saanud nõustuda Tšetsheeni iseseisvusega:

- Venemaa on üks maailma viimaseid impeeriume - kõik tema alad peale riigi kesksa on Moskva alla ühendatud jõuga. Praegu elab seal üle 30 eri rahvuse, neist 21 ei taha oma identiteeti seostada Venemaaga, kuid nende käes on üle 50% Venemaa territooriumist. Tšetsheeni vabade kätte andmine tähendaks õhtu, et sama võivad aastate pärast tahta Tatarstan, Bashkortostan, Kaugida ja teab kes veel. Seepärast oleks Venemaa teinud niikiuinii kõik mis võimalik, et Tšetsheeniat oma mõjusfääris hoida. Ettekäändeks Tšetsheeni uueks sõjakäiguks andis Moskva välikomandant Šamili Bassajev.

Miks lõikab Vene armee Tšetsheeniaga nagu sõjapõu võid, tõsiselt vastu panema kohtamata?

- Moskva ei kasuta nn esimene Tšetsheeni sõja (1994-1996) taktikat, kui Groznõi rünnati tankiloonidega ja Venemaa külladesse saadeti sajad tsinkiristud hukkunud sõduritega. Venelased õppisid vaehepaal ameerikalastelt, kes Iraagis ja Kosovos surusid oma vastasolajad suure suurtükki- ja õhulööklusega maa sisse.

Moskva kasutab Tšetsheeniast väljatuhtimistaktikat: alguses heade luureandmetele tuginevad pommitlööd maalil ja õhus, alles siis lähed edasi sõjavägi. Armeel liigub aeglaselt, samm-sammult, vältides vähegi suuremaid lahinguviid. Järele jääb purustatud maa, sest fodeitell on näha, et Vene kontrolli alla läinud Tšetsheeni linna-

des pole sisuliselt ühtegi tervet maa. - Venemaal on Tšetsheeni terve rinne, kaks armeed, kokku 100 000 meest. Peaaegu sama palju hoidis NSV Liit omal ajal sõdureid Afganistanis.

Kas Venemaa näitab uut taktikat väikeste territooriumide hõivamisel?

Venelaste praegused sõjapidamise viisid Tšetsheenis on vastutule kõigi nende lahingumäärustikega. Traditsiooniline oleks Blitzkrieg: kiired ja läbistavad löögid, dessandid, mehhaniseeritud vägede kiilud, vaenlase killustamine ja tükkaaval hävitamine.

see ala muutub, seda parem sihtmärk on see lennu- ja suurtükiväele. Ainsaks vabavabuse võib tšetsheeni võitlejatele jääda vähem kui sajakilomeetrine märgine piir Gruusiaga, sest Dagestani, Ingushshia ja Stavropoli poolt on nad blokeeritud.

Tšetsheeniid pressitakse magedesse, venelased ei kipu neile sinna järele, annavad vaid tuld ja Tšetsheeni sõjavägi läheb tasapisi laiali. Mehed emigreeruvad või interneritakse nad Gruusias või anavad nad end ammestatud uskudes Vene võimudele vangi. Sissisõda aga jätkub kindlasti.

line isiksus, ei suutnud saavutada kontrolli territooriumi ja välikomandöride üle. Seni tšetsheeniid vedas, sest Venemaa kiiresti vahetunud peaministrid ei julgenud seda küsimust lahendada, aga Vladimir Putin on teistest puust.

Lisaks reetis tšetsheeni rahva sisuliselt nende enda välikomandör Šamili Bassajev. Hattab (Jordania) päritolu Afganistani sõja kogemusega islamisis (toim.) Hattabiks, tema on võõras leegionär, teine Che Guevara. Aga Bassajev kas peteti ära, osteti ära või on ta tõesti nii rumal, et ei saanud aru: tema Dagestani

näidata kogu maailmale, kas islamirühadele, kui ohtlikud on tšetsheeni äärmuslased. Rahvusvaheline üldsus meelestati antitšetsheeniult, siis pöörati Groznõi vastu siseriiklik arvamus ja alustati sõjalisi operatsioone. Vene poliitikut ja kindralid ei talle ju, et nad suruvad maha väikese rahva iseseisvuspüüdnud, vaid rõõvaid ainult võitlustest bandiitidega.

- Enne suurtüki- ja õhulööke, esimeste linnade langemist venelaste kontrolli alla, kaotas Tšetsheeni juba lootusetult propagandasõja. Jah, alates Dagestani lõllestuse oli programmeeritud Groznõi-poolne kaotus.

välja, annab neile tagasi enesekindluse, tõstab sõjaväe prestiiži. Ja võit Tšetsheeniast viib järgmisel suvel Venemaa presidenditooli Putini, kes on juba praegu kandidaatide seas väljajool konkurentsi.

Sõjaline võit Tšetsheeni iseseisvuse üle võib tekitada Moskvas soovi ka mujal oma geopoliitilisi huvisid samas vaimus lahendada. Baltimaad on kahtlemata siin üks kõige lähemaid ja tähtsamaid piirkondi. Ohupildid ei tule kiiti aasta-paari jooksul, sest enne peab Venemaa kogu. Kui nende riigieelarve on sama suur nagu Soomal, on raske rääkida järgmisest sõjast.

Aga terroriste pommitamist Venemaa mitmes linnas?

- Ehk saab tõde nende plahvatuste kohta avalikuks 40-50 aasta pärast. Mina ei suuda uskuda, et pärast seda, kui Dagestani avantüür tekitas tšetsheeniid suhtes avalikult negatiivse fooni, läksid nad veel elumaju õhku laskma. Millets? Et ajada veel vihasemaks kogu Venemaa, lisaks Kaukaasia rahvad, kes samuti terrorismi ei poolda? Arvan, et nende plahvatuste taga on keegi teine, mitte tšetsheeniid.

Kui president Dudajev poleks surma saanud, mis oleks praegu teinud?

- Tema võimaks ehk 1996. aastal õhukorra riigis oma kontrolli alla. Mashadov püüdis küll Venemaa seotud realsusist arvutada, aga tema äärmuslikud kaaslased viskasid kohe õhku süüdistused venemelleks. Dudajev olus kindlasti karmima käega ja oponeid vastuhaku maha surunud.

- Aga nüüd... Venemaa peaminister Putin on suutnud oskusi küll lüüa ka tšetsheeniide eneste vahel. Gudermisist hakkisid kodus Vene vägedega korda pidama ju kohalikud maakaitseväelased! Tšetsheeniid on ligi viis aastat keetnud sõjast väsinud, nad ei usu Mashadovit, Bassajevit, mitte kedagi. Nad tahavad vaid natukeneagi rahulikult elada.

Kui võrd muudab võit Tšetsheeniast Venemaa enesekindlaks?

- See võidukas sõda toob Vene relvajõud šokist

Mida on Eestil sellest kõigest õppida?

- Poliitiliselt on õpetlik, kui rumalalt tšetsheeniid oma võimalused maha mängisid. Teiseks: kui väikeriigis lähed mingid grupid avantüüri peale, võib see tähendada surmaotsust kogu riigile.

- Samas poleks Venemaa praegune taktika Tšetsheeniast meie puhul edukas, sest annaks Eestile aega. Meie ei ole Venemaa siseküsimus, vaid ÜRO liikmesriik. Kui arutada teoreetiliselt, siis Eesti suhtes valiks vastane kiired löögid, dessandid õhus ja merelt, et territoorium kiiresti oma kontrolli alla saada ja ennetada rahvusvahelise organisatsioonide sekkumist.

Mida on Eestil vastu panna?

- Kiire poliitiline, majanduslik ja sõjaline integreerumine Lääne-Euroopasse. Siit kaks põrgumust. Lükumine Euroopa Liidu suunas, mis aitaks meid lähiajal julgeoleku tagamisel. Ja muidugi NATO kui julgeoleku täielik tagatis. Nende kahe põrgumuse kõrval on ouline normaalse, lepingutele tuginev vahekorrald Venemaa, et tulevikus poleks lahtisi otsi, millest saaks kinni hakata. Meie ei tohi Venemaaale järele anda, vaid peame olema välispoliitiliselt oluliselt aktiivsed. Vaeadele praegu soomlasi: finlandiseerumine on neil niimevikuviis tugaatund, need soovad nad venelasi kõikvõimalike humanitaarprojektidega.

Intervjuu: TOOMAS SILDAM

ANTS LAANEOTS (Foto: Tõnu Noormets)

Esimene kord sai Vene armee Tšetsheeniast sõja strateegiaga lüüa, nüüd veeb nagu teerull lennu- ja suurtükiväe varjus edasi. Venelased püüavad teha lausriinnet, kust keegi läbi ei pääseks, et suruda tšetsheeniid magedesse. Nii nagu Gudermisist, trambivad nad ilmselt ka Groznõi linna senni, kuni tšetsheeniid sealt ise minema lähevad.

Tšetsheeni välikomandör Bassajev hoiatas paar päeva tagasi, et islamivõitlejad pole Vene vägedega veel tõsiselt võitlema hakanud.

- Neil ei teki selleks võimalustki, sest venelaste lokaliseerivad tšetsheeniid magedes väga kitsal maalal, ja mida väiksemaks

Esimene Tšetsheeni sõda muutus tsivilisatsioonide sõjaks, sest islamimaalim toetas president Dudajev vastuhaku nagu piha sõda Moskva pealtnähtavalt vastu. Miks islamirüüd nüüd Tšetsheeniast ei toig?

Tšetsheeniid osustid riikluse mõttes nii ebakipseteks, et ei suutnud 1996. aasta võitu kasutada ja iseseisvust üles ehitada. Kontrast meiega: Eestis kardavad paljud mehed võidelda, kuid oskavad siiski äkki süle kukkunud iseseisvust kasutada. Tšetsheeniid sõdivad omariikluse nimel ülihästi, aga kui iseseisvus juba terendab, siis ei oska sellega midagi peale hakata. Nende president Aslan Mashadov, pragmaati-

avantüür augustis ja jabur katse sel islamirühku luua andis Venemaaale ideaalse ettekäändeks alustada uut sõda, mida Moskva sai nimetada sõjaks bandiitlike formeeringute vastu.

Seega väidate, et Bassajev andis Venemaaale ettekäändeks ja võimaluse Tšetsheeniast küsimus lahendada?

- Bassajevi paari tuhande mehe rünnak Dagestani vastu, mille eest Osama bin Laden (tagaotsitav islami terrorist, varjab end Afganistanis, teie seostatakse USA saatkondade õhulaskmisega Keenias ja Tansaania - toim.) maksis väidetavalt 55 miljoni dollari, andis Venemaaale tõesti võimaluse. Võimaluse

et nad loobusid hääletamast.

Seda kommenteeris pärast hääletust Tõnu Kõiva (Möödunud):

"Minus tekitab muret suure osa opositsiooni käitumine avalduse vastuvõtmisel, kes hääletasid jalgadega ja näitasid sellega oma idorientatsiooni. Kesfraktsiooni 28 inimesest viis hääletuse ajal saalis ainult viis. Väga ebameeldiv, et üldhumanitaarsest peatamist sai niivisi sisepoliitika osa."

Resolutsiooni vastuvõtmise eelneval arutelul oli selle vastu kõige ägedamalt ühendatud Rahvapartei (Venelased) fraktsioon.

Valitsuserakonna esinadajatest jätsid kaks hääletamata: Isamaaliidu Jüri Mõis ja Reformierakonna Neinar Seli.

Keskerakondlastest jätsid hääletamata kõik, välja arvatud Siiri Oviir, Sven Mikser, Kalev Kallio, Erika Salumäe ja Laine Tavis, kes hääletasid avalduse poolt, ja Mihhail Stalnuhin, kes aimsana hääletas avalduse vastu.

Sven Mikser ütles pärast, et ei maksa pidada kõiki mittehääletajaid avalduse vastasteks. Nende ajendiks võis ka olla "valmiks tagajärgede nägemine".

Avalik kiri Lennart Merile

Tänased kohalikud hommikulehest (Svenska Dagbladet 18. nov. 99) võimsine uhkusega lageda tunnustav sõnu Sinu juu stats-män selge hoiaku ja olukorra õige hindamise kohta! Ole meheks! Ning tänu selge jutu ja teenatamise eest neile, kellel oleks võinud olla arvavam silmaringi ja teravamalt analüüsivõime, et vabadus ei saa eksistentsiaalselt ainult kohati, s.t. pole tagajalg ega lähinägeli hülviolustesse vastu väljavahetavat.

Jõudu tööle!

MIKHEL MATHIESEN

Riigikogu taunis Vene vägivalda Tšetsheeniast

Eesti riigikogu mõistis suure häälteenamusega hukka Venemaa sõjategevuse Tšetsheeniast ja kutsus üles lahendamata konflikti rahumeelselt. Avalduse poolt hääletas 57 liiget, üht hääletas vastu ja 35 liiget loobus hääletamast.

Resolutsiooni tekst on järgmine:

"Eesti riigikogu, mõistes hukka terrorismi selle mis tahes vormis, väljendab muret ja nõrdimust seoses inimõiguste rikkumise ning rahulike elanike suhtes toimetamised süstemaatilise vägivaldaga Tšetsheeniast.

Pöördume maailma avalikkuse poole veendumuses, et üksikute kriteeriatega tabamise ettekäändel on lubamatult pommikaralid rahulike elanike, linnu ja külastid, purustada tehasid ning kahjustada looduskeskkonda.

Juhime tähelepanu olukorrale, kus üle 200 000 põgeniku on jäetud tulla ja meditsiiniabi. Talve lähened on tuhanded naised, lapsed ja vanurid lageda taeva all.

Kutsume Vene Föderatsiooni üles asuma probleemide lahendamisele rahumeelselt, lähtudes inimõiguste ja rahvusvaheliste õigussõnade tingimustest austamisest. Kutsume Vene Föderatsiooni sõjategevuse

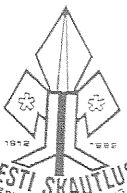
kohele lõpetamisele ning oma kohustuste täitmisele Euroopa Nõukogu ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonide ees.

Kutsume konflikti osapooli üles tagama välisvõimade ja rahvusvaheliste abijorganisatsioonide esinadajate vaba juurdepääs kriisipiirkonda. Kutsume Euroopa Nõukogu, OSCE'd, ÜRO'd ja teisi rahvusvahelisi organisatsioone aktiivselt kaasa aitama tšetsheeni rahva vastase sõjategevuse viivitamatule peatamisele ning Tšetsheeniast tabanud humanitaarkatastroofi leevendamisele."

See tekst oli suurele osale riigikogu opositsioonist niivõrd vastuvõetatu,

Kujundaja Uno Ong

Kujundaja Jüri Punno
Kanada

Kujundaja Gustav Ilves

Kujundaja Gustav Ilves

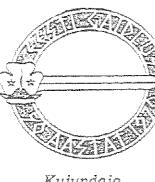
Jätkame Välis-Eesti skaudürituste sümbolite avaldamist. Enamus neist kujundatud skautluse ridades kuulund noorte ja noortejuhide poolt.

Kujundaja Jüri Punno
Kanada

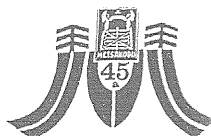
Kujundaja Ilmar Loorand

Kujundaja
Egbert Runge
KanadaKujundaja
Gustav IlvesKujundaja Harald Sepp
Rootsi

Kujundaja Gustav Ilves

Kujundaja
Ilmar Loorand

Kujundaja Gustav Ilves

Kujundaja
Gustav Ilves

Sümbolid korjas
EPLi toimetuse
Gustav Ilves.

Kuidas elavad Humanitaarabi projektid Eestis?

(Vaata ka lk. 1)

Tallinna Hooldushaigla

Hooldushaigla renoveerib tasapisi oma osakondi. Seinte värvid on meeldivad tirkuits ja aprikoos. Jälle oli suur saadeti kohal Karolinska haiglast, mille üle head meelt tunti. Ja uued voodid seisis juba uutes osakondades. Punase Risti kaudu saime ka köögivarustust.

Rööm oli näha palju vanureid punastes, soojades kampsunites Ahlensi saadetist ja ka uued kiitid olid tarvilusel.

Töötajatel on haiglas palju tööd, haigla abistab ka Linnamisiõni, kodutuid mehi ja lapsi, keda kontrollitakse, ravitakse nende haavu ja saadetakse edasi ravile teistesse haiglatesse. Haavad on tihti nii rasked, et jalgu tuleb isegi ampu- teerida. Hooldushaiglas toimub siis järelravi.

Igal suvel tuleb kümme- kond arstiteaduse õpilast Itaaliast ja Hispaaniast Hooldushaiglasse tööle. Nad aitavad patsiente toita, pesta, talutavad neid, kes saavad käia, laulavad omi rahvalaule, tantsivad rahvatantse. Nende kuujalaline viibimine haiglas on väga populaarne vanurite keskel ja neid armastatakse ja oodatakse väga.

Noored elavad nunnade juures Tallinnas.

Tallinna Linnamisiõni

Päev siin oli väga intensiivne. Nägin toidupaljujaid ja abi jagamist. Sel päeval oli abi antud toidu näel 49 inimesele.

Olin ahas- tuses, kui nägin, kui vähe anda oli. Anti 1 kilo suhkurt, 1 kilo tangut- teri ja 1 liiter toiduõli. Ka tiisikushaiged said sama- palju, tunnist- tuse ettenäita- misel neid ei registreeri- tud, teised abisaaja- d märgiti üles raamatusse.

Tiisikus- haiglat on siin avatud oma ruum poeltajaga, kus an- takse nõu ja kus haiget kontrollitakse, et ta ikka oma rohud ära võtab.

Riietajagamise saal oli suur, ja kuna sügis on käes, oli abipaljujaid sel päeval 41. Nägin ka lapsi, kes seal omale parjaid riideid otsi- sid. Ka siin registreeriti abisaajad selleks, et kont- rollida, et sama saaja järg- misel nädalal uuesti saama ei tule, sest siis on selge, et saadud asjad on ära müü- dud.

TALLINNA Hooldushaigla kõhikeses pala- tites ei ole veel jõudnud remonti teha.

Puuetega inimestele, kellel on vähesel määral psüühilisi häireid, oli avatud töökoda. Siin tegid koos inimest käsitööd, õmbesid lapitehnikas patju. Kangas- teljed olid ka olemas. Ostjad tulid Soomest ja müügi eest saadud raha said tegijad endale. Mater- jaliid, õmblusmasinad ja tel- jed olid kingitud Soomest. Tundsin, et tahaks soomlas- tele sooje tänusõnu öelda.

Ületuldes on Soome Lin- namisiõni tegelesed ja sõb- rad Eesti organisatsioonile palju abi andnud.

AIDSi ennetuskeskus

Siin tutvusin UNICEFi raportiga, mis oli koostatud 1999. a. aprillis ja kus kir- jeldatakse Eesti noorte ter- vilikkude olukorda.

Väga sümatorkav on narkomaania ja alkoholi- probleem noorte hulgas. Koolikes on vanuserühmad 15-17 a. hädaohus, kuna nende hulgas on märgata narkootika levikut. Vene rahvusest noored tarvitavad heroini ja alustavad juba 14. aastast peale, 60% neist on nooremad kui 25 aastast.

Süstijate hulgas levib he- patiti B ja C (kollatõbi), süstijad on enamasti vene rahvusest noored. Hepatiit on levinud Tallinnas, Nar- vas, Kohtla-Järvel ja Silla- mäel. Alkoholi tarvitamine algab juba 13-14-aasta va- nuses. 1995. aasta andmetel oli 55% poisse ja 38% tüdru- kuid koolilaste hulgas ol- nud purjus.

Suguhaiused levivad noorte hulgas. Süüfilise areng on järgmine:

1990 - 53 juhtumit, 1998 - 1101 juhtumit, nende hulgas 15-19-aastased tütarlapsed.

Gonoröa 1998 - 1147 juhtu- mit. On mär- gata ka kla- müdiooni levi- kut.

HIV/AIDS - 1. jaanuaril 1999 oli Eestis registreeritud 84 HIV-posi- tiivset in-imest, nendest on nüüd 21 is-ikut saanud AIDS diag- noosi, 18 on surnud. Kar- detakse, et süstijate (nar- komaanide) hulgas võib le- vida HIV/AIDS-epidee- mia. Ka tuleb turistide teistest maa-dest ning inimesi Vene- maalt (kus nüüd haig- us on plahvata- nud), kes voi-

vad haigust levitada. UNI- CEF ütleb, et preventiivsed sammud on vajalikud ja et abinõusid tuleb tarvitusele võtta.

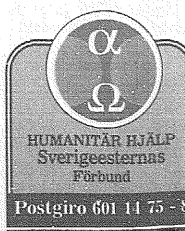
Tuberkuloosi nimetat- takse raportis samuti häda- ohuna meie maal. Krooni- line tiisikus on kiiresti levi- mas nende inimeste hulgas, kes elavad raskest olukor- ras - kodutud, alkoholistid, vangid. Nii oli 1998. a. 25,9% vangidest nakatunud tuber- kulooosi. Sotsiaal- ja Tervis- hoiuameti andmed on saa- dud Tartu Ülikooli Kopsu- haigla arstidelt (Manfred Danitovitch ja Kaj Vink).

Eestis oli 1992. a. 403 haig- usjuhtumit ning 1998. a. 820 haigusjuhtumit. Igal aastal sureb sellesse haigusse 100 inimest ja avastatakse 60 uut haigusjuhtumit. Raha- puduse tõttu saab vaid 20% haigetest ravi. Eestis puu- duvad vajalikud mehanis- mid tuberkuloosi haigustu- nete aktiivseks väljaseit- miseks ja jälgimiseks.

KARIN RAIEND
Humanitaarabi/
Rootsi Eestlaste Liit

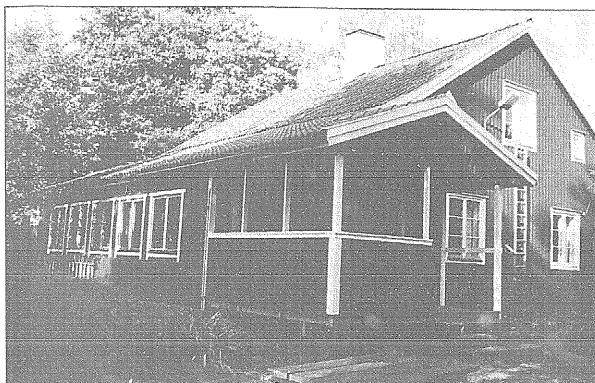
ITAALIA tudeng Benedetta palvis vanu- rite soosingu.

Postgiro 601 11 75 - 8

Veskijärve tehti talvekorda

Veskijärvel on järelkasvu 14 juuniori

Veskijärvel toimusid 23.-24. oktoobril talgud.

Täname kõiki, kes ei pidanud paljaks talgutele tulla, aidates sellega Veskijärve talvekorda seada, ülesõiduteed sillutada ja mis kõige tähtsam - sillale tehti juurdetehitus, varjamaks ohliku kivi järves, mis pea ees vettehüppajatele tekitaks rohkem kum

mu. Kuna sild on nüüd sedavõrd suur, siis on seal võimalik tantsugi lüüa, nii et järgmine kord Veskijärve külastades proovige ära!

Perekond Blomquist pakkus talgulistele maitstva lõunasöögi ja saunamõnud sai ka ära proovitud.

1998. a. tähistas Vaba-ühupiirkond Veskijärve oma

35. aastapäeva. Seoses juubeliaastaga tekkis kauaaegsel Veskijärve juhatuse esimehel, (nüüdseks juba manalateele läinud) Raymond Allal mõte, et juubelit võiks tähistada, kinkides igale Stockholmi piirkonnas juubeliaastal sündinud eestlasele Veskijärve osatäht.

Tänaseks oleme neid juuniorie kokku saanud 14, kes on sündinud ajavahemi-

kus 01.01.98 - 17.04.99. Kuna kõik eestlased ei ole siiski omavahel tuttavad, siis võib olla, et sel ajaperioodil sündinud lapsi on veel, kelle kohta meil andmed puuduvad.

Palume lapsevanematel ühendust võtta Veskijärve sekretäri Kristina Andersoni tel. 08-20 50 91, et neile lastele kingitus teha.

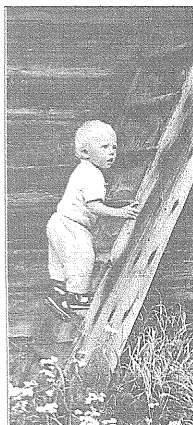
Ise omalt poolt loodame, et nendest väikestest eestlastest kasvab välja uus skautide ja gaidide lipkond, kes Veskijärve olemasolust suurt rõõmu tunnevad ja Veskijärve usinasti skaudilaagris kasutavad.

Juuniorid on: Markus Aamissepp, Artur Anderson, Laura Riiser, Henrik Va-her, Andres Walter, Oskar

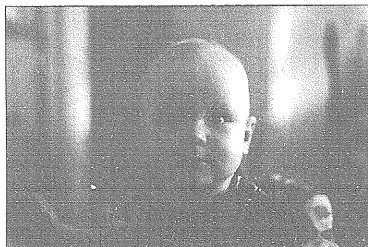
Särlefalk, Clara Rosenfeldt, Feliks Parik, Zakarias Veem-Dorsey, Kaspar Estenius, Gustav Joakim Hultman, Marta Grins, Samuel Fritz Veem, Sven Alfred Tõnus.

Palju õnne teile!

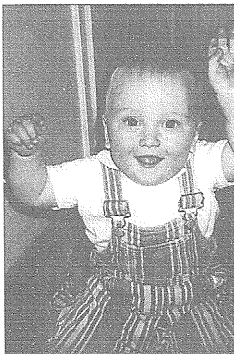
KRISTINA ANDERSON

ANDRES RAUL WALTER

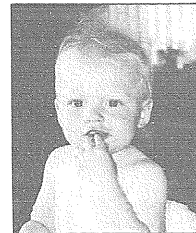
SVEN ALFRED TÕNUS

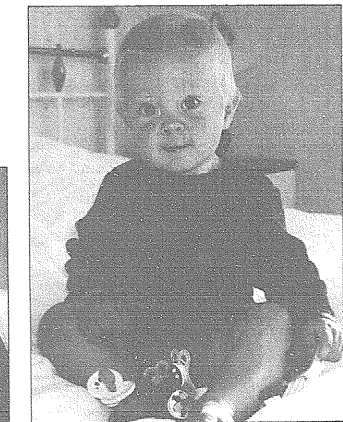
ARTUR ANDERSON

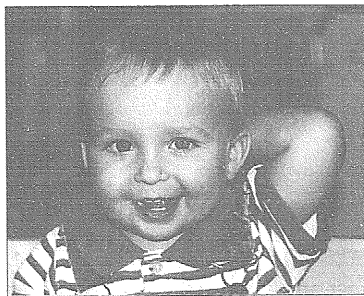
JOAKIM HULTMAN

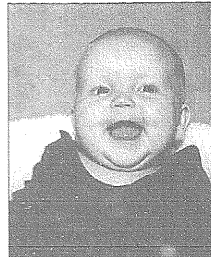
OSKAR SÄRLEFALK

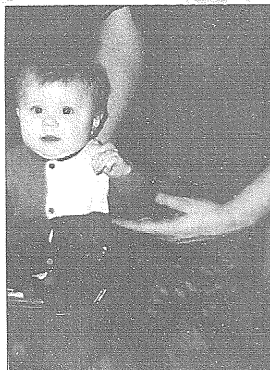
FELIKS PARIK

HENRIK MARTIN VAHER

MARTA GRINS

CLARA ROSENFELDT

Kindlasti kasvab nii nendest kui teistest jõnglastest vääriline järelkasv, kes jätkavad eestlaste tegevust Veskijärvel.

Muhedaid mõtisklusi: TAEVAS

Taevas on alati meie pea kohal - ka siis, kui oleme keldris. Taevast meie ei pääse. Lagedal maal näib see nagu määratu suur kuppel, paneb kogu maailmale kaane peale.

Taevas muudab värvi, on vahel sügavsinine, vahel kahvatu. Taevast ujuvad pilved - lähedad ilusailma lambapilved, kõrgeid künkilpved, ähvardavad piksepilved.

Taevas tehakse ilma - seal tuleb vihm - õrn uduvihm, pikaldane lausvihm, äge vihmahoog. Taevas puistab lund - lüsaid rät-

sakaid, jahust tuhklund. Vahel koguni rahet.

Taevast mööda uitavad tuuled - läänest tuleb tuul tihti vihmaga, lõunast toob sooja, põhjast pakast. Taevast tulevad meremeeste kõige vihasemad vaenlased aegade algusest - tormid.

Inimene on uhke oma tehnikale, aga ilmast ei saa ta ikka veel jagu. Võib-olla on see õnn, sest meil on võiksid ju tulla ilmasõjad riikide vahel, nagu hiljuti olid maa-ilma sõjad. Aga inimesed - kui- gi neil on majade, autode

ja muude sõidukite katused pea kohal - peavad iga päev mitu korda selgust saama, milline ilm tuleb ja kuidas on lugu taevaga. Ilmateade on tähtis uudiste osa.

Õine taevas - kui see on selge - on teistlaadi elamus. Sügav-sineta värv ja lugematud säteandavad tähepunktid. Fantaasiaga on neist tehtud tähekujud. Oma kohale kinnilõõdud põhjanael on pikka aega näidanud meremeeste ilmakeeri. Kuu on kaotanud palju oma romantikast pärast seda, kui ameerik-

lased on tema pinnal liikunud. Aga virmalised on alles, kipuvad vahel vehklema poode taevasse.

Tähtede liikumine pidi mõjutama inimeste elu. Terve teadus - astroloogia - õilmitsees. Tänapäevalgi võib lugeda nädalalehtedest ettekuulutamisi.

Õine taevas teeb selgeks, kui pisuke on maa ja kui suured kosmose ("maa-ilma") kaugused. Neid tuleb mõtta valguse-aastatega. Seda mõõtu kujutlus ei suuda haarata.

Taevas toimub kogu aeg kosmiline draama. Ilm

puudutab inimesi, komeedid lendavad mööda. Kogu aeg on olemas riskid, et maailmarumust midagi võib maa peale kukkuda. Olevatki kukkunud.

Käivad vaidlused selle üle, kui palju inimesed "taevast" - see tähendab õhk-konda - muudavad ja millises suunas. Kas sõja ja õli põletamisest tekkinud triiphooneliima sulatab jääd ja uputab randu. Või läheneb uus jääaeg - see tuleb ju ka ikkagi taeva kaudu.

Pole ime, et vägeva taeva on mitmed usundid

oma müütides arvanud kõrgemate olendite, jumalate elupaigaks. Vanad kreeklased paigutasid oma jumalad kõrgele Olymposse mäele.

Sealkaudu tuleb taevast ka igapäevasesse kõnelemisse "Küll taevas ta-sub!" "Hoidku taevast!" ja nii edasi. Lastele õpetati alles hiljuti, et äikesel ajal "taevast ära loob." Ei tea ju, kas tohutus kosmoses, niisilgi taevast, on mingi vägev ja mõtle võim, mis meie tänapäevast arust, teadmistest ja võimetest ikka veel üle käib.

AR-GI.

Leo Talgre õepoeg – hinnatud kujur

Lääne-Rootsi Kultuurfondi poolt on Leo Petterssonile määratud stipendium 50 000 krooni. Motiveeringus on öeldud, et Leo Pettersson on paljude aastate jooksul üles näidanud unikaalset võimet, et kasutada niisugust traditsioonilist materjali nagu kivi ja puu – imponeerivalt iseseisvalt ja spirituaalselt.

Leo Pettersson on sündinud Rootsis 1953. Tema kodukohtaks on olnud läänearannik – Tjörn. Orust ja Henån. Ta on õppinud Valandi kunstikoolis 1973-78. Tal on seljataga kümme-kond edukat näitust Rootsis, Taanis, Norras, Saksamaal ja Venemaal.

Leo Petterssoni viimane näitus leidis aset Uddevallas (Konsthallen, Bohusläns Museum). Ta töid on omandanud siilapaistval viisil Lääne-Rootsis. Ta on esindanud Göteborgi Kunstimuseumis.

Leo Petterssoni kunstiloomingut iseloomustavad suur looduslähedus ja monumentaalsus Tema tööde materjaliks on peamiselt bohusläni graniit ja puu. Ta on näidanud leidlikust ümberkäärimisest niisuguse ürgse materjaliga. Kuni impulsid ulatuvad algeimetele juurde kauges minevikus.

Kunstnik ei ole oma skulptuure mitte hellitanud, vaid adresseerinud nad tagasi hämaratud aegade, kust nad ka tõeliselt

on pärit. Göteborglased on tema loominguga tutvunud mitmete kausagsete väljapanekute kaudu.

Niud on lahti ja ka ootavad ees näitused Örebro (vernissage oli 13. novembril 1999), Stockholmis ja Skövdes.

Petterssoni looming ei ole siiski ühediimensiooniline (või moodsamas keeles üheulbaline). Seal võib esineda lüüriisi ja detailseid elemente omavahelises viljastavas seoses, nagu näiteks maalings "Tima titilita" 3 x 3 m puu ja tushis, mis on ära toodud käesoleva kirjuse illustreatsioonina.

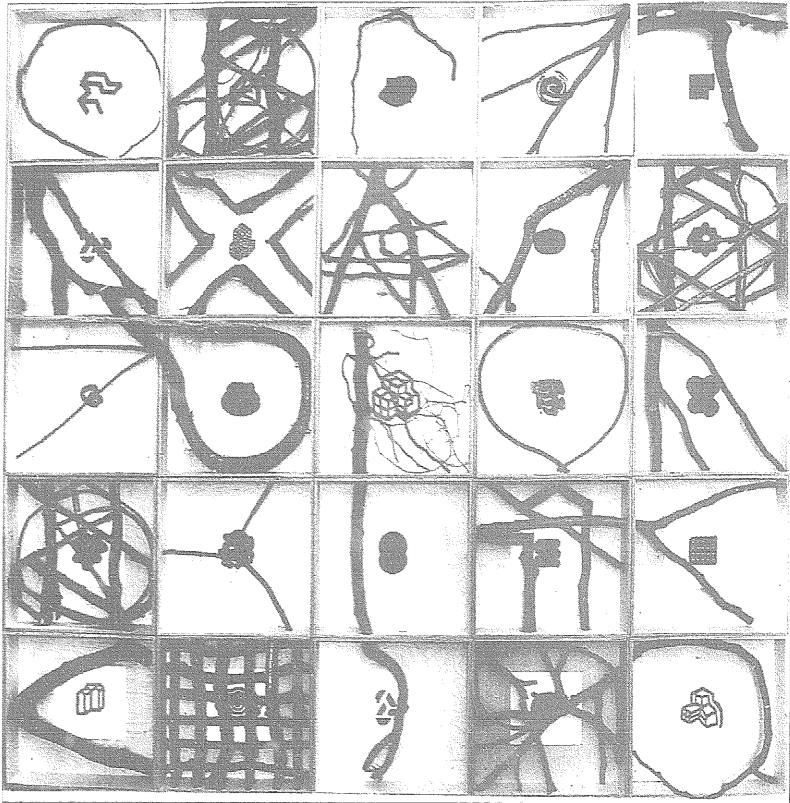
See must-valge seinamaaling koosneb kahe-kümne viiest alaost, mis peegeldab endas umbes samasugust korduvat mängulisust nagu rahvalaul.

Truudus valgele ja mustale näib sakraalse konseptsioonina olevat läbi viidud Leo Petterssoni loomingus. See omakorda viitab tagasihoidliku puustloosid punkiriku kavandile kuusagi Venemaal. Ühes oma kirjas ütles ta:

"Kuigi kõnele sellest harva, olen huvitanud, et näidata oma töid teispool Läänemerd, kus asub üks osa minu juurtest."

RAIN REBAS

LEO PETERSSON
"Tima titilita"

Eesti Kunstimuuseum pidas 80. sünnipäeva

Eesti Kunstimuuseum Tallinnas tähistas 80. sünnipäeva. Nimelt pandi 17. novembril 80 aastat tagasi Ants Laikmaa pastellimaalide koguga alus Eesti Kunstimuuseumile. Tänaaks on kusntimuuseumi kogudes juba rohkem kui 63 000 teost.

Sünnipäeva puhul peeti Kadrioru lossis teaduskon-

Kultuuriminister Signe Kivi kinkis direktress Ma-

riika Valklele, kus määratleti muuseumi ohtkorda uue aastatuhande hakul. Kadrioru lossi ruumid on alles remonditööd olnud - restaurimeerime mitte enne kui aasta lõpuks ning väliskunsti muuseum avab oma ukseid veelgi hiljem - 22. juulil 2000. aastal, mil tähistatakse lossi ja pargi 282. aastapäeva.

Kuid nagu me varem EPL-iski oleme kirjutanud, nõuab teekond uue hooneni muuseumilt pidevat enesetõustamist ja võitlust. Järgmise aasta riigieelarves pole uue kusntimuuseumi ehitamiseks raha ette nähtud, samuti puudub raha kogude täiendamiseks.

Muuseumi pidupäeval avati muuseumi praeguses asupaigas Riitelmakonna hoones Toompeal Eha Komisarovi kureeritud näitus "20. sajandi eesti kunstniku mälestuseks". Ruumikitskuse tõttu otsustas kuraator loobuda kunstnike ning kunstiteoste grupeerimisest kunstiperioodide kaupa, keskustelu 20. sajandi eesti kunsti üle jaguneb hoopis näituseruumide kaupa eri teemadeks ning iga teema raamidest kohtuvad selle sajandi eri perioodide kunstnikud ja nende teosed.

Olgu siinkohal nimetatud ka teemad, milleks juubelinäitus jaotatud: "Muuseum kui tempel", "Maine ja poeetiline", "Häving ja trauma", "Kahekõne klassikaga", "Naise vaade", "Fiiguur", "Uued jumalad" ning "Puhas maar".

Noor rockilaulja Siiri Sisask Saksamaal

Kõik eesti kunstnikud, kellel andekust ja julgust, proovivad oma tilbade kandmist välismaal. Alles siis, kui on saadud tunnustust väljaspool Eestit, võib ennast pidada tehtud tegijaks. Esinemisvõimalusi endale leida Kesk-Euroopas, kus andekaid ja originaalseid esinejaid on väga palju, pole sugugi kerge.

Seega võib Siiri Sisask kindlasti oma Saksamaa-turneele rahule jääda. Alles septembris esines ta suurel festivalil Põhja-Saksamaal Penemündes, see kontsert oli väga menukas. "Ostseezeitung" tituleeris meie lauljanna Baltimaade "Madonnaks", kelle esinemisprofiil on rahvusvahelisel tasemel.

Ja nüüd, kuu aega hiljem, jällegi suurepärase kontserdi, mis oli organiseeritud Saksa-Eesti Selti kaasabil ja toetusel, täis saali Karlsruhes eraldiseisviku Hoepfneri uues, moodsa ja kodusel saalis "Schalander".

Saali valik ei olnud mingi juhus, vaid Saksa-Eesti selti esimehe dr. Friedrich Hoepfneri, ise suur Siiri Sisaski ja Boris Baggeri fänn, kaasabi.

Programm koosneb muusikast rocki ja klassika vahel: Clapton, Richie, Plant, Händel ja muidugi Siirasi

enda komponeeritud lugu, mis 1993 Eestis kaua lugu nr 1 oli. "Ma ei maga, ma ei sõõ" - originaalne armastuslaul, millest saksa publik suurt rõõmu tundis, kuigi sõnad olid eestikeelseid.

Siiri sai oma temperamendi ja andekusega kuulajad täielikult enda võlusse, isegi meie sinise eestlaskonna vanima liikme, 86-aastase Vilma Annomi, kes väimustalt ja aktiivselt kõigele toimumule kaasa elas.

Kui rääkida Siiri esinemistest Saksamaal, siis peab kindlasti mainima kitarristi Boris Björn Baggerit. Muusikute tutvus ja koostöö sai alguse 1996. aastal.

Siiri Sisask, värvirikkamaid rockileidid Eestis, kes oma karjääri alustas 12-aastasena, on samuti paari aasta jooksul proovinud leida kohta Saksamaa laval. Sellele on kaasa aidanud Karlruhe eesti juurte kitarrist Boris Björn Bagger, kellega Siiri tutvus 1996. aastal. Borile avaldas sügavat mõju Siiri improvisatsioonilene, ja siit saigi alguse kahe muusiku uus projekt, kus sulavd kokku kaks erinevat muusikaasti - rock ja klassika.

Esimene tuleproov toimus mõni aeg tagasi Karlsruhe bistroos - FG1 väikesel väljavalitud publikule. Kontserdil oli suurepärase menu. Seejärel produtsereid muusikud paar lugu

juurde ja saatsid need Pro7-televisionile. Ka siin tuli läbilõhk, millega ei olnud isegi mitte arvustatud, 15 tuhandest saadetud videost saavutasid Siiri Sisask ja Boris Bagger auväärsed 13. koha.

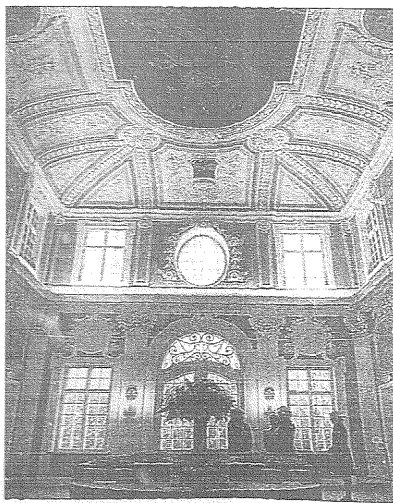
Siiri Sisaski arvates on kõige suurim õnn võimalus teha tööd, kohata uusi inimesi ja nendega vestelda. Siiri ise peab ennast idealistiks ja maksimalistiks, ekspressiivselt otsivaks. Sissimine jõud aitab tal edasi käia ja ennast täiendada ning tulevik näitab, kas peale lihvimist kunagi ka teemant särava lööb.

Lauljanna on harjunud raskustega. 16-aastasena pidi ta osalema tšensuuri ja vastupanu tõttu kannatama, kuna esitas Nina Hageni provokatiivseid laulusid.

Alates 1989 töötab Siiri vabakunstnikuna, on esitanud peaosasid muusikaliides "Jeanne d'Arc" ja "Marlene" ning peale Saksamaa on ta veel esinenud Soomes, Rumeenias ja Türgis.

Muusikate esitused on ilmunud CD - 1st acoustic graffiti. (Täpsemat informatsiooni saab e-mail: HYPERLINK mailto:info@edition.49.de info@edition.49.de või telefonil 49.17.076317 Karlsruhe. Telefon: +49 721 387886, faks +49 721 - 387886)

AINO SIEBERT

KADRIORU loss pole veel ametlikult avatud.

Seitsmele naisele jagati välja auhinnad

(Vaata lk. 1)

Pärast REL-i erakorralist istungit ja ettekan-
deid toimus Kultuuri-
auhinna õhtusöök.

"6:0 - naised tegid täna-
vu meesetele ära!"

Sellise naljaga märkis
REL-i esimees Peeter Luk-
sep ära tänavusi auhinna-
saajaid, kes eranditult kõik
olid naised.

Ellen ja Albert Meeriku
Mälestusfondist anti 10 000-
kroonine stipendium-tun-
nusauhind Asta Lepi-
kule. Motivatsiooni luges
ette Mai Raud-Pähn. Asta
Lepik tänas kõiki oma tege-
vuse kõrge tunnustamise
eest. Ta heitis pilgu tagasi
eestlaste kultuurilise tege-
vuse algaastatele Rootsis:

"Politiiline tegevus oli
siis keelatud. Kuid mida lu-
geda poliitiliseks tegevu-
seks? Tegelikult oli ju iga
meie tegevus, olgu see kul-
tuuriline või mõni muu üri-
tus siin Rootsis poliitiline,
sest me olime kõik poliitilise
sõjaga põgenikud."

Kuigi A. Lepiku tütar
elab Eestis ja sõite sinna on

tavalisest enam, loodeti
siiski, et ta jätkaks oma akti-
ivset tegevust Eesti Komite-
tee Naissektiooni esinai-
sena ja Estonia Selti kul-
tuuriürituste korraldajana.

Ellen ja Albert Meeriku
Mälestusfondist jagati välja
veel teine rahaline auhind
10 000 krooni suuruses. Seda
jagasi luuletaja-kirjanik
Helmi Rajamäe ja luuletaja
ning luuletõlkija Liidia
Tuulise.

Liidia Tuulise tänas
emotsionaalse esitlaseadiga
kõiki ning palus edasi öelda
suured tänusõnad ajalehte-
dele Eesti Päevaleht ja
Teataja, kes on tema luulet
avaldanud.

Helmi Rajamäe tänas ja
saiame teada, et temalt on
jõuludeks trükitist ilmus
mälestusteraamat ning et
sellele on kavandatud veel
lisagi.

Esimesed auhinnad tulid
Ellen ja Albert Meeriku
Mälestusfondist, mille tege-
likult asutasid pärjajad: Inga
Wickberg, Henrik Wickberg
ja Jutta Soe-Tupits. Nad loo-
bisid suuremast summast,
mis oli neile pärandatud, et
teha panus Eesti kultuurile
Rootsis. Mälestusfond, mis

REL-i kultuuriuhinna õhtusöögil kõneleb Peeter Luksep. (Foto: Ilmar Olesk)

asub Eesti Kapital II juu-
res, maksab lähemalt aas-
tatel välja toetusli Eesti kul-
tuuriisikutele ja -asutustele.
(Mälestusfond on ka jaga-
nud auhindu Eesti Päevale-
hele ja korp! frat Esti-
cale.)

REL-i kultuuriuhinnad
10 000 krooni anti üle dekla-
maator Liidia Saarmannile
Lundist. Jällegi oli Mai
Raud-Pähn see, kes luges
ette zhürri motivatsiooni:
"Liidia Saarmann on en-
dale elulisesandeks võtnud

oma suurimat huvi - eesti
luulet - tutvustada ja edasi
anda eesti ühiskonnale
Rootsis. Üle poole sajandi
on ta professionaalselt ja
suure andumusega meie
luuletajate sõnu ja mõtteid
tõlgendanud. Ta on omal

alal tõeline kunstnik ja kul-
tuurikandja."

Muusikalist vahepala
improvvisatsiooni näol esitas
klaveril Toomas Tuulise, kes
oli ühtlasi aktiivne foto-
graaf, jäädvustamaks õhtu
tippheti oma filmile.

Jagati veel ka stipendiu-
mid Helga ja Helmut Ein-
pauli Mälestusfondist arti-
steaduse ja eesti keele alal
neile stipendiaatidele, kes
elavad Rootsis: lastearst
Hiie Allik sai 7000 krooni
autistiliste laste ravi uuri-
mistöö jätkamiseks ja
Meeri Lepik eesti keele-
õpingute jätkamiseks.

Peeter Luksep ütles õhtu
algul küll, et naised tegid
meesetele ära 6:0, kuid pidi
seda varsti korrigeerima,
sest lõpptulemuseks tuli
hoopis 7:0. Mai Raud-Päh-
nale, REL-i nn "raudva-
rale", anti ametist lahku-
mise puhul üle "kodaratega
raha", mida kantakse rah-
variete juures. Mai lubas
aga RELiga edasi tegu-
seda nii kaua, kui jalad
kannavad.

ILMAR OLESK

Sügisheli menukas kontsert Uppenbarelse kirikus

Laupäeval, 13. no-
vembril oli Uppenbarelse
kirikus avar kuppelsaal
viimise istekohani hõrva-
tud, nii et isegi lisatoole
pidi juure toodama. See
näitas ilmekalt, kui si-
damelähedane on eest-

laskonnale - nii kodu- kui
välismaal) - koorilaul:
muusika ja luuleteksi
sugestiivne koostöö.

Tuntud ja armastatud
meloodiad, lapsepõlvst län-
tudes kuuldud laulusõnad

seovad lauljad ja kuulajad
otsekui ühiseks perek-
seks.

Siia liitus nihiasti laul-
jate kui dirigendi Lembit
Leetmaa teesklematu in-
nustus helindite tõlgitsemi-
sel. Sügisheli ei pretendeeri
ju mingile professionaalsele
virtuoslikkusele, vaid ta-
hab võimete ja võimaluste
piirides vahendada laulu-
rõõmu ja laulutahet. Suure-
mal osal selle umbes 30-lik-
melise segakoori lauljast
on ju seljataga aastatepik-
kused kogemused koorilau-
suse, sellest tulenevaid distip-
liini ja rutini. Kaasa ar-
vatud luuleteksi võimalik-
tust selge hääldamine.

Kõnesoleva kontserdi
kava sisaldas terve tosinat
koorihelindit, enamikus
eesti heliloojalt ja eesti
tuntud luuletajate teksti-
dega. Kõik ei olnud siiski
vanad "armsad ja ammu-
tuntud". Uudsemad ja vä-
hemkuuldud olid näiteks
Sügisheli kunagise sagedase
külalise, varalähkunud heli-
looja Peep Sarapiku kaks
helindit Juhana Liivi sõna-
dele (Rukivihud rehe all ja
Ta lendab lillesse lillesse),
samuti Eduard Tubina loo-
duslühilise noitkõr. Öe
nädal jõuab jälle... milles
aimuvad kodumaised suvi-

sed heinamaad ja jõe ta-
sane voolus. Helilooja kirju-
tas selle oma Rootsi aastal
Göteborgi Eesti Segakoo-
rile.

Teiste rahvaste helisal-
vest pärinesid neli laulu,
kuid neidki eestikeelsele
tekstile mugandatud, väl-
jaarvatud rootsikeelse po-
pulaarsel rahvaviisil põhi-
nev Üti vär hage...

Selles vaheldusrikkas
kavas, mille koor esitas
püüdnult ja innustunult,
kujusid kõrgpunktiks
need helindid, kus koorile li-
sandus Klarika Kuuse kla-
verisaade, rokokoohtu-
line prantsuse päritolu
Laul ööle (J. P. E. Martini)
ja P. Sarapiku Ta lendab
mesipuu poole... Jõuline ja
stiilipuhhas klaverisaade li-
sas esitajale kõlavõlulisi ja
rõhutas rütmilise ja saavu-
tati otse "orkestraalne" ko-
gumule. Kuid üldmõju jäi,
et kuulajaskond võitis kogu
koori poolt pakutud kava
vastu soojalt ja tunnusta-
valt.

Klarika Kuuse solistlik
esinemine kooriprogrammi
kahe osa vahel lisas kogu
kontserdi muusikalist
sära. Põhja varem maini-
tud, nüüdse pianist oma
esinemise käesoleval aastal
tähtsatavale Frederic Chopi-
ni mälestamisele, esitas
helilooja toodangust polo-
neesi, 2 mazurkat ja fanta-
sia-impromptu. Klarika
omane seige ja võiks öelda
intellektuaalne esitusviis
näitas Chopini loomingut ta-
valisest veidi erinevas ja
mitte vähem paelavas tõl-
gitsuses.

Pianist sai teenitult
kaukestavad kiiduvälidu-
sed ja tänuililled. Lülitõnu
sai kontserdi lõppedes ka
Sügisheli ja dirigent Lembit
Leetmaa, mida koor kviteer-
is lisapalaga. Ilmselt jät-
kab selle lauluillemelisel
kooril nihiasti elujõudu kui
kuulajaskonna poolehoidu.

KALJO LEPIK oma perekonnaga.

"Kalju Lepik meie keskel"

Selle tiitli all kirjutab
Peeter Olesk "Keeles ja
Kirjanduses" 1999-10:

"Kahetkümne kuue aasta-
sena tuletas Kalju Lepik
meelde pilte lapsepõlvst:
"Ma küisin tase ema käest,
/kas ka mina saan para-
diisi". See on kirjutatud pa-
radiisist väljas, mõeldes
lapsele, kes ei pea vägi-
valda ette nägema, ja olles
ise noor, sõja kaasa teinud
mees, kellele pole antud
teada, kaua vägivald veel
kestab.

Tahan öelda, et Lepik ei
kirjutanud oma luuletist
"Kirikus", nähes kõike ette.
Ja onet - kui ma seda ma-
tuse ajal kuulsin, puudutas
mindki see, kuidas lapse si-
rus kõlab kokku vanaks me-
heks elanud suure luuletaja
saatusse. Mida sõna saas
siinkohal praegu endas
sisaldab? Meil oli Asta ja
Kalju Lepikuga korduvalt
juttu sellest, missugused
oleksid need õiged, põhjen-
datud sõnad, millega kirjeld-
dada pagulust ja rahvus-
lust. Kuidas kirjeldada iga-
päevast tööd selle nimel, et
iseisevus kestaks? Rahvus-
lust ei saa kaitseda kellast
kellani ametnik olles ja sa
ei jõua seda päästa, ja sa
tegeled sellega üksnes ise-
endas. Kalju Lepiku saatust
sellest aspektist mõtestades

saab mõistatavaks, kust
sündis niipalju pühendus-
luulet - seda on tublisti roh-
kem, kui on avaldatud.
Nagu ta ise tunnistab, see
on luuletaja kohustus, järe-
likult ka valmisolek tunnust-
tada teise inimese vastupi-
davust. Mõistesse juhulule
on kätetud harastussil-
kus. Pühendusluule ei ole
seda, mõelgem kas või Gus-
tav Suitsu "Kerkokellale".

Eriti viimasi osinkonda
aastat täitis Lepiku te elu,
nii nende elamust kui ka
päävi, uute inimeste tun-
dumäppimine. Vastavalt on
nende nooremate inimeste
ring, keda on Lepikud koos
oma sõpradega harinud ja
otseselt toetanud, üsn
suur, ning kui me kõik koos
kokku saaksime, oleks kind-
lasti väga üllatav, kui erine-
vatest natuuridest see ring
koosneb. Ka see on olnud
töö, ehkki seda tavaliselt nii
ei võeta.

Pärast Kalju Lepiku ära-
saatmist kirikust võisime
"Estonia" talveaias kuulda,
kui õigus oli Gustav Suitsul
näha: "...sääli saavata kooljat
petijele, /siin jooksva laste
lustiga!" See hiljem ka An-
gust Sangal korduv motiiv
aitab kaotusevalust üle."

AR-GI

KLARIKA KUUSK lisas oma mänguga kontserdile sära.

"Sügisheli" novembrikontserdil. (Fotod: Rein Liiv)

MANNJ VAREP

Leinateated

† Karl Päril, sünd. 19. okt. 1911 Bessarabias, suri 10. nov. New Yorgis. (VES 18/11)

† Elfriede (Elfi) Orro, n-na Kilt, sünd. 16. det. 1907, suri 27. okt. (VES 18/11)

† Helle Vuert, sünd. 17. mail 1915, suri 18. aug. (VES 18/11)

† Alfred Jäks, sünd. 17. veebr. 1919 Narvas, suri 3. nov. New Yersey. (VES 18/11)

† Edgar Lukt, sünd. 3. jaan. 1926 Rakveres, suri 3. nov. Whittieris CA. (VES 18/11)

† Edgar Karuks, sünd. 21. sept. 1931 Rakveres, suri 12. nov. Torontos. Akadeemiliselt kuulus ta Korp! Rotationalisse. (VE 18/11)

† Alice Naelapea, n-na Ojansoon, sünd. 7. juulil 1899 Patalisel, suri 14. juulil 1999. Otepääl. Ta oli Korp! India asutajaliige. (VE 18/11)

† Alice Anson-Päri, sünd. 1903 Tartus, suri Sut-tonis, Ont. (ME 17/11)

† Jüri Luukas, sünd. 29. det. 1946 Hiiumaal, suri 24. okt. Hiiumaal. (16/11)

† Christian Joachim Schmidt, sünd. 1. juulil 1914

Jõulud Ridalas jõuavad ETV-sse

Eesti Televisioon teeb jõuluvõõru jõululauleteist telenäituse teleekkanal Läänemaa Ridala kirikus.

Ridalas on oodata ka presidendipaari, sest Helle ja Lennart Meri on tavalis-

Leinateadetes kasutatud lühendid näitavad, milliste ajalehest andmed on saadud:
EH - Eesti Hälil (Inglismaa)
ER - Eesti Rada (Saksamaa)
ME - Meie Elu (Kanada)
MK - Meie Kodu (Austraalia)
VES - Vaba Eesti Sõna (USA)
VE - Vaba Eestlane (Kanada)

Pärnus, suri 1. okt. Rödermarkis (BB 11/99)

† Karl-Ernst Heinrichson, sünd. 10. märtsil 1928 Tartus, suri 29. okt. Hannoveris. (BB 11/99)

† Karin Kuuster, n-na Rehse, sünd. 30. jaan. 1926 Kellamaal, Saaremaal, suri 1. okt. Edmontonis. (BB 11/99)

† Liselotte Hoffmann, sünd. 10. märtsil 1917 Tallinnas, suri 26. okt. Tostedits. (BB 11/99)

† Elisabeth von Pezold, n-na von Krusenstjern, sünd. 28. jaan 1913 Tallinnas, suri 26. okt. Stuttgartis. (BB 11/99)

† Ilse Jaagus, sünd. 5. okt. 1912 Pärnus, suri 10. nov. W. Chesteris. (VES 25/11)

† Aino Leesment Mikiver, sünd. 16. märtsil 1917 Loksal, suri 28. okt. Tallinnas. (VES 25/11)

sest jõuluõhtu teleekkanal jõululauleteistuse osa võtnud. Traditsiooniliselt teenib kaasa ka peapiiskop Jaan Kiivit.

Ridala Maarja Magdaleena koguduse õpetaja Peeter Paenurme sõnul tuleb jõuluõhtu jumalateenistust tavakohane, lauldakse inimestele meelepärased laule nagu "Püha õõ", "Üks karjane väljal" ja "Üks roosike on tõusnud".

ENE RUNGE

Ene Runge sündis 30. 12. 1919. a. Meeri vallas, Tartu-umaal talupidajate tütreana. Ena oli kohaliku Maanastse Selti juhataja.

Alghariduse sai Ene kohalikus algkoolis. Jätkas õpin-guid Tartu Tütarlaste Güm-naasiumis, hiljem Tartu Õde ja Ammaemadade koolis, omandades haigla õe elukutse.

1944. a. evakueeriti Runge kui haigla õde Saksamaale. Peale sõda sai ta teenistuse UNRA juures, kus kontrollis D.P. laagrite tervishoidu. Ol-denburgi asudes organiseeris gaidrühma ja abistas skaute.

Eesti Gaidide Peavannid gdr Eleonore Hünersson määras Ene Eesti Gaidide Lääne Piirkonna Maleva juhiks Saksamaal.

1946. a. siirdus Ene edasi Inglismaale, kus teenis paar aastat endisel Eesti laeval kokana. Seal tutvus ta oma tulevase elukaaslasega. 1951. a. lauldas praost Jaak Taul Ene Egbert Rungega Londonis Inglismaal.

Runged rändasid Kanadasse, Torontosse 1952. a. ke-vadel. Ene jätkas leivateini-mist haigla õena, hiljem oli lühemat aega ametnikuks Kanada sõjaväes (Queen's Own Rifles Regiment), kan-des sõjaväevormi. Peale

Suri Ene Runge

nahkesmeid ning turustas neid Kanadas. Sellest kasvas välja EAK kinkeri. EAK sek-retäriina oli Ene ka üks Eha-tare ja Eesti Kodu maostu lepingu allkirjutaja.

Ene kuulus Kanada Eesti Ajaloomisjoni koosseisu kõigi kolme "Eestlasest Kanadas" ajaloo raamatute koostamise ja väljaandmise ajal. Oli aastaid Eesti Liit Kanadas sekretär, andes välja Liidu ajakirja "Sillas".

Ei rahvakunsti, selle õpetamine ja säilitamine oli Enele südameasjaks, asutati tema algatusel 1971. a. Eesti Etnoograafia Ring Torontos, kus ta oli ringi juhiks 25 aastat. Eesti rahvakunsti õpetamises on Ene koostanud ja kirjutanud üle 60 õppekirja, pilistandan arvukalt ese-meid. Ise on ta valmistanud omale kolme rahvarivand.

Etnoograafia Ring on Ene juhtimisel korraldanud mit-meid suuri rahvakunsti näi-tusi ja demonstratsioone nii Torontos kui mujal Kanadas. Ene esines ka loongutega Kotkajärvel toimunud Rah-valikongr. Kui Torontos kohikus are-nema kaandiks liikumise, oli Ene üks Tirtsale Seltis asutamise eestvedajaid ja hiljem aastaid Tartlaste Seltis juht, andis välja mahu-kat Seltis ajakirja "Tuuled Tartumaa".

Peale Eesti vabanimist, oli Ene üks esimesi Kanadas, kes hakkas koguma tootusi Eesti Rahvamuuseumi (ERM). 1994. a. ERMi 85. aastapäeval ja ERMi Sõpra Seltis asutamisel Torontost Ene Eesti Etnoograa-fia Ringi Kanadas ja Kanada eestlastekonna poolt vastastu-tud seltis ja andis üle Ka-lada eestlastekonna -toetuse. Enele usaldati ERMi Sõpra Seltis liikmete värba-mine ja toetuste kogumine. Liikmetele arv praegu on üle 160 ja toetusi on ERMile saa-detud üle 10 000 dollari.

Enne elulõngu katkes 16. ok-toobril 1999. a. Torontos raske haiguse tagajärjel. Tema matus toimus 20. ok-toobril Peetri kirikus Toront-s ja tema põrm tuhustati samal päeval.

Ene urnu on müüritud Peetri kiriku matusemüüri.

Peale lähemate omakste - abikaasa ja kasupoja - mälestab Ene tühnemees lei-as arvaks sõprade ring üle maailma. Eriti täname teda selle enastohverdava töö eest eesti noortele nii rikka-liku õppematerjali kui ka "Tulehoidja" kaudu levitatud teadmiste eest.

Ene algatusel loodi Royal Ontario Muuseumi tekstiil-osa-konna juurde Eesti Sekt-siooni. Sinna on kogutud arvu-kalt esemeid ja Etnoograafia Ring on seal korraldanud kaks suuremat ja kestvat mat-näitust.

"Ehatere" suures vitriinis on Ene illesetatud esemeid esitatud aastaid. 1999. a. su-vel paigutas ta sinna vitriini oma kodust rahvakunsti ese-meid ja kinkis nend "Eha-tare". Olles kiire sulega kir-jutaja, on Ene kirjutanud ar-tikleid ilmunud Kanada, Rootsi, USA ja Austraalia ajalehtedes ja ajakirjades. Aastaid kirjutas ja joonistas ta "Triinusi" rahvarõivaste valmistamistest. Tema artik-lid on jõudnud ka koduma-a ajakirjadesse.

Ene tööd Eesti ühiskonnas Kanadas on hinnatud Eesti teede Kesknõukogu Kanadas teenetemärgiga. Maakondlik Esinduskogu tunnustas Ene tööd "Eesti Oskari" anneta-misega. Ontario valitsus hin-das Ene vabatahtlikku töö 8 aasta eest "15 aasta" teenete-märgiga ja 1999. a. suvel "20 aasta" teenetemärgiga.

Ene oli ERMi Sõprade Seltis esimehe aulige.

Ene elulõngu katkes 16. ok-toobril 1999. a. Torontos raske haiguse tagajärjel. Tema matus toimus 20. ok-toobril Peetri kirikus Toront-s ja tema põrm tuhustati samal päeval.

Ene urnu on müüritud Peetri kiriku matusemüüri.

Peale lähemate omakste - abikaasa ja kasupoja - mä-lesteb Ene tühnemees lei-as arvaks sõprade ring üle maailma. Eriti täname teda selle enastohverdava töö eest eesti noortele nii rikka-liku õppematerjali kui ka "Tulehoidja" kaudu levitatud teadmiste eest.

Puhka rahus!

SUSANNA TOMSON

Dragan Jovius in memoriam

Alexander Dragan Jovius tuli 1956. aastal 15-aastase poisikeena Jugoslaaviast Rootsi. Kodumaa võitis ta osa vabadussõjast saksa okupantide vastu. Rootsis sai ta, nagu sel ajal tavaline, kohe tööd. Peale õpinguid NKI-s sai temast elektrooni-kaasneer ja töötajud Stan-dard Radio juures.

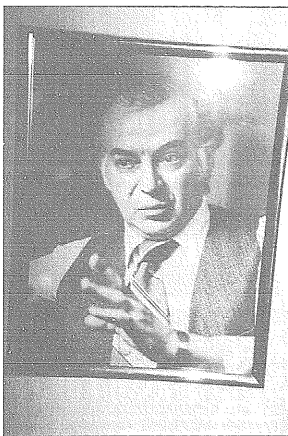
1970. aastate lõpus kuulus ta nende tehnikute gruppi, kes ehitasid üles Rootsi riigipangale elektroonilise kaitse-võrgu. Tema käitumine ja tegutsemine Rootsis on jä-tnud igati hea mulje.

Tasapisi hakkas D. Jovius tundma elava: juu- kaitse- ja julgeolekuküsi-muste vastu. Selle tulemu-sena ilmus kaks raamatit ja rida ettekandeid ja avalikke esinemisi nii Rootsis kui mujal Põhjamaades.

Esimene raamat "Sovjet-spionage in Sverige" (Nõuko-gude luure Rootsis) ilmus 1978. aastal. Seda retsensent-rit päevalahtedes ja tutvus-tati televisiooni mõlemas ka-nalis. Raamat äratas tähe-lepanu ka välismaa ajakir-janduses nagu The Econo-mist, The Christian Science Monitor, Foreign Report (London) ja La Repubblica (Rooma). 1980. a. ilmus ra-mat soomekeelses tõlkes.

Neli aastat hiljem, 1984. aastal, ilmus trükitist teine raamat, "Sovjetihetot mot Norden" (Nõukogude õht Põhjamaade vastu). Selle raamatus käsitleb autor id-bloki maa agente teie- vust, tööstusspionaaži, ja poolt saavutatud rahvusva-histe vedude Tiiv-veoautosid

DRAGAN JOVIUS

ühiskondliku arvamusse mõ-jutamist, Moskva nn. rahu-spetsialiste, sõjalist tassa-kaalutust Skandinaavia-maade põhjatiival ja Vene-maa loode piirkonnas ning Nõukogude agressiooni om-anda elanikkonna vastu.

Raamat sai väga hea vastu-võtu osaliseks nii Rootsis kui välismaal - isegi kaudel Jaapa-nis - ja selle materjaliga peetakse usaldusväärseks ning isegi oma ala teatmi-kus. Kirjaniku, kui antud teema käsitleja vastu, ei oi-nud mingit kriitikat.

Viimaste aastate sünd-mused Jugoslaavias valmis-tasid Dragan Joviusale kur-

bust ja muret. Ta töötas Bal-kanika rahvaste ajalehe kirjel-damise teema kallal, mis kahjuks jäi lõpule viimata.

Alexander Dragan Jovius oli haruldastel täiuslik in-i-mene: ta oli otsekohene, võ-imekas ja kohusetruu. Te-mast paremat sõpra oleks raske leida. Nüüd, mil ta on lahkunud, tunneme temast suurt puudust ja tühtust. Sama-oleme tänuiluk selle aja eest, mil ta meie hiigla viibis. Ta oli läbinisti suures-pärane inimene.

BENGT E. HENNINGSSON

Alampalgaks...

(Algus lk. 1)

Alates 1. jaanuarist 2000 on tunnipalgala alammääraks 8,25 krooni ja kuupalgala alammääraks täistööaja korral 1400 krooni.

Valitus teeb Riigikogule ettepaneku kehtestada järg-misest aasta 1. jaanuarist maksubaba tuu määraks 9600 krooni aastas ehk 800 krooni kuus.

Kokkuleppe kohaselt ametiühingutele lähtub va-lutus 2001. aasta riigiel-arve eelnohu koostamisel maksubaba tuu määrast 12 000 krooni aastas, mis teeb tuhat krooni kuus. See-juures võtavad sotsiaalpar-nerid teadmiseks valituse kava siduda maksubaba tuu määr laste arvuga pe-rekonnas.

Balti ...

(Algus lk. 1)

"1) Tutvustada Balti-kuumi Euroopa Liidus ja eriti selle lõunapoolsemates liikmesriikides.

2) Tutvustada Euroopa Liitu Balti riikides.

3) Tugevdada Rootsi ja Balti riikide bilateraalsed suhteid veelgi."

Konkreetselt ei taha Helena Gustavsson projekti tutvustada enne, kui selle projekti jaoks on loodud uus sekretariaat välisministeeriumi juurde.

"See peaks toimuma lähemate nädalate jooksul."

Poola kõrgeim orden

Eesti ajaloolasele

Äsja annetati professor Raimo Pullatile kõige kõr-gem Poola autasu, mille Eesti eralisk on pälvinud - Poola Vabariigi Teene-tordeni Kavalerisrit.

Seoses autasuga, andis professor Raimo Pullat Varssavis, et kõnelda Poola ülikoolides Eesti ja Soome suhetest.

"Eks see ole mõnevõrra kummaline, et üks eestlane on kõige põhjapanevamat uurinud just Poola ja Soome suhteid, kuid tulevat aastal loodan avaldada ka uurim-use Eesti-Poola suhetest kahe maailmasjaga vahel," ütles Raimo Pullat.

"Varssavist sõidangi kohe edasi Pariisi, kus korralda-takse Poola teaduskonven-rents, millel kõnelen just Eesti ja Poola suhetest," li-sas professor Pullat.

REL nõuab...

(Algus lk. 1)

Kultuurikontaktid ja tu-rism kasvavad samuti. Eesti keel pole mitte ainult naabermaa keel vaid ka Rootsis asuvate eestlaste emakeeliks. Õpilaste huvi on olnud suur ja kõigile li-saks on Rootsi valitus ku-lutanud järgmise aasta Balti aastaks.

Märgurki saadetakse ka Rootsi haridusministeerile.

Rahvusvaheliselt tuntud Pullat on avaldanud rohkem kui 10 raamatut neljas riigis.

"Endises N. Liidus sin ajaloodoktoriks, nüüd väitle-jas Soomes end filosoofia-doktori seisusega, on Pullat gra-datsioonil kõigele ehk la-daturiga," ütles professor Pullat.

Tema abikaasa on poola-tar, mis kahtlemata määrab ka erilise huvi selle riigi vastu.

Norras muu suursaadik

President Lennart Meri kirjutas alla otsusele nime-tada Eesti suursaadikuks Norras Peep Jahilo (37), sa-mas kutsus Meri tagasi se-nise suursaadiku Norras Jüri Kahni.

Tartu Ülikooli lõpetanud Peep Jahilo töötas seni välis-ministeeriumi personaliosa-konna peadirektorina.

Eesti osaleb...

(Algus lk. 1)

Välisministeeriumi ase-kantsler Clyde Kull ütles, et WTO uus läbirääkimistevõr-kestendub maailma kauba-kan-orse edasise liberaliseeri-mise ning ministrite kon-ferentsi lepitakse kokku läbi-rääkimiste teemad.

Estniska Dagbladet i dag

Sidan 1

I SLUTET
På november höll den internationella kommissionen för undersökning av brott mot mänskligheten utförda i Estland sin tredje session. I mötet deltog ordföranden Max Jakobson och medlemmarna Nicholas Lane, Peter Reddaway och Arseni Roginski. President Lennart Meri gav en middag till deras ära.
Fram till mitten på nästa år koncentreras arbetet på brott iscensatta under den tyska ockupationen. Till nästa höst publiceras en rapport på det temat. Sedan fortsätter arbetet med brott under den sovjetiska ockupationen av Estland.

SVERIGE-ESTERNAS
förbund kräver att undervisningen i estniska skall tillåtas fortsätta vid Lunds universitet. Förbundet understrekar att det allt tätare utbytet mellan Sverige och Estland talar för fortsatt utbildning och inte tvärtom.

NÄSTA ÅR
har av Sveriges regering proklamerats som Baltikums år. För närvarande pågår en intensiv planering och diskussioner om hur året skall läggas upp. Bland annat har statssekreterare Sven-Eric Söder besökt de tre baltiska länderna för att diskutera uppläggningen. Inom kort utses en särskild delegation vid det svenska UD för att handlägga frågor som berör året.

Sidan 5

FÖRRE STABSCHEFEN
av Estlands generalstab Ants Laaneots, som tidigare också tjänstgjort i den sovjetiska krigsmakten, diskuterar Tjetjenien-kriget med Toomas Sildam. Laaneots menar att den ryska krigsmakten förr eller senare ändå skulle ha angripit Tjetjenien. De mystiska bombsprängningarna i Mosleva och på andra håll i Ryssland tjänade bara som en förvändning. Laaneots tvivlar på att tjetjenier skulle ligga bakom attentaten. I stället antyder han att den sovjetiska säkerhetstjänsten kan tänkas vara skyldig till bomberna.

Sibulalaat Weimaris, Euroopa kultuuripealinnas

Kui hertsog Carl August Johann Wolfgang Goethe Weimarisse kuitsis, oli seal juha aastasadu sibulalaatu peetud. Weimari sibulalaadad on ikka toimunud oktoobris, viimased viiskümme aastat on selleks traditsiooniliselt oktoobri teine nädalalõpp.

Tegemist ei ole pelgalt sibulate ostmise ja müümisega, vaid tähelepanuväärse kultuurisündmusega, mis toob Weimarisse kokku tuhandeid inimesi.

Eelneval nädalavahetusel valitakse sibulalaada kuningas, kes laada koos linnapeaga avab. Sibulalaat kestab kolm päeva: reedest pühapäevani, ja sellega seotud üritused haaravad kogu linna.

Lisaks sibulatele kaubeldakse kõikvõimalike alaviljade, lillede, puutoodete ja keraamikaga. Südaööni söödakse ja jookdakse ning selle juurde käib muusika, tants ja muu meelelahutus.

Unustatud ei ole ka sporti – keskpäeval toimub linnamaraton. Siiski keerleb kõik sibula ümber, Ule Saksamaa tuntud "tjüuringlase" – grillvorsti – kõrvad on aukohal sibulasuppi, sibulapirukas ja kõikvõimalikud muud sibularoad.

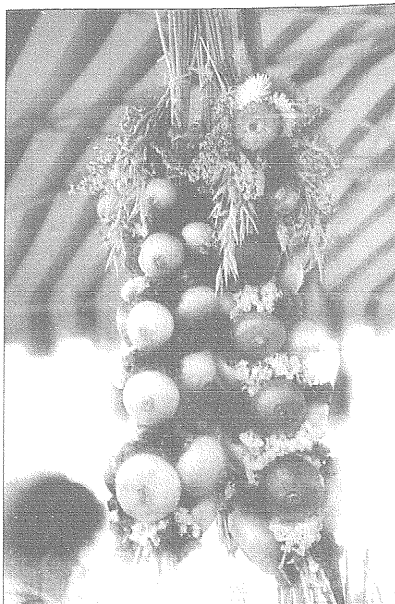
Kuid vaevalt et Weimari sibulalaadad oleksid sellist kuulsust võitnud, kui see sibul sõinoks vaid patta panna. Vastupidi, Weimari turulette kaunistavad sibulad on sellise imekspandava kunstimaitsesega patsi või parga punutud, et neid ei tihka kohe kuidagi pannile patta lõkuda.

Eriti kuulsad sibulakunstimaiteid on Heldringi talupojad. Kollaseid ja lillaseid sibulaid põimides on moodustatud kauneid spirale, sibulate vahele on põimitud viljapäid, paprikakaunu, küüslauku ja kuivatatud õilelilli. Võib leida hiigelsuuri sibulatoorne ja päris miniatuurseid kompositsioone.

Iga sibulapõimik on kindumatu kunstiteos, iga müügitell sadade sibulapatsidega omapärane tervik ja kogu turu müügitellid moodustavad unustamatult kauni vaatepildi. Soovija võib osakese sellest suveniirina koju viia, sibulataiest algavad 6-7 margast ja ulatuvad paarikümneni.

Goethe aegadel toimus sibulaturg otse tema maja ees asuval väljakul – Frauenplanil. Suure kirjaniku sõber

SIBULAPATS
kui tõeline kunstiteos.

SIBULATURG Weimaris. (Fotod: Peep Pillak).

Karl Friedrich Zelter kirjutas, et Goethe lasi sõravaid, pärlitena kunstipäraselt pikka patsi lõikitud sibulaid terve aasta tarbeks sisse osta ja riputas need patriotiliselt aknale, mis alati möödakäivate tähelepanu äratas.

On kahtlane, kas Eestil õnnestub Euroopas oma luule suurkuju, kes võrsunud samuti kuulsatelt sibulakasvatuse aladelt, müüa Goethega samaväärselt, küll aga võiksid Peipsiäärased sibulakasvatavad Weimari kandi kolleegidelt õppida, kuidas kaubelda Euroopa konkurentsivõimelisel turul sibulaga.

PEEP PILLAK

Siit ja sealt

Helle Nyman-Ahlqvist ja Henrik Ahlqvist Rosersbergis said 15. novembril teise lapsena tütre Matilda.

47

Paarsõnad

Allpool asetsevad tähepaarid tuleb 4-kaupa korjata kokku nii, et moodustuks 5 sama algustähega algavat sõna.

Millised on need 5 sõna?

SM	BO	LK	JA	LI
KE	PE	SK	BI	TU
OR	IL	BO	NT	BR
HA	BI	VI	BO	IT

Koostaja Katrin Käärlik

Head lahendamist!

Paarsõna nr. 43 õiged sõnad olid:

SEDIMENT
SEGAVERD
SAMAGONN
SENTENTS
SEERSANT
Võitjad: Vanda Siim (Hässelby), Maie Ruuhonen (Farsta) ja Lehti Jaanus. (Dalskog)
EPL õnnitleb!

Kolmele õigelt vastanud loosime välja ja saadame EPL-i väikeste kingituste. Vastused peavad olema meil käes 13/12.

E. Päevaleht, Box 477, 101 29 Stockholm. Ümbrikute kirjutada PAARSÕNA ja selle number.

Faks: 08/411 14 42

EPL-i e-mail:

epl@swipnet.se

Kirjakastist

Segaverd seersant sai sententsi valmistada samagomni – kahjuks valgus põhja sediment! V.S.

Hiljuti kirjutajatega meistegi kaevikute kaevamist. Olin huvitatud ja lugusin Väikeste Entsüklopeediast, et sedimenti kihi ei ole aklati kivimid, vaid et on liit-mata lademine (savi, liiv, turvas) ja liitunud lademine nagu lubjakivi, kivisti. H. M.

Miks mitte kasutada – nii palju kui võimalik – uuemaid sõnu, mis viimase poole sajandi jooksul meie emakeelde on juurde tulnud? – äraseletustega loomulikult.

Võiks ehk avada "Sõnavara laeka", kust vahetevahel huvitavaid väljendusi võiks esile tõsta. tutvumiseks neile, kes pikklade pagulasaastade jooksul on pidanud oma argipäevakeeleks kasutama võõrast keelt. Vana Lehelugeja

Sõnaseletusi:
sediment – geol. sete;
samagonn – kodusel teel valmistatud puskar;
sentents – mõtteära;
seersant – sõjaväeline auaste.

Tähelepanu!

Toimetust taastab Paarsõnade lahendajate nimekirja. Seetõttu palume kõigil, nii uutel kui ammuksel paarsõnade lahendajatel oma nimi ja aadress võimalikult selgelt välja kirjutada. Aitäh ääri eest!

EPL-i toimetust

Estonian Air sai euroloa

Lennukompanii Estonian Air sai Euroopa Ühinenud Lennuametite liitsentsi JAR-145, mis võimaldab hakata hooldama Euroopa Liidu liikmesriikide lennundustehnikat.

Estonian Air on üks esimestest Ida-Euroopa lennufirmadest, kellele selline liitsents on antud. See on kõrgem ametlik tunnustus Estonian Airi lennundustehnika hoolitsuksusele.

Sel aastal on Estonian Air võtnud kasutusse ka lennutegevuse standardi JAR OPS 1 ning tehnilise personali kvalifikatsiooni standardi JAR-66, olles seega EL-i standardite järgi tegutses ettevõtte.

ESTONIAN AIR

Jõulupakkumine

1. det. - 17. jaan. reisige kahekesi ühe hinnaga 2200:-

Lisanduvad lennuväljajaksud.

Stockholm - Tallinn	Tallinn - Stockholm
keel 8.50, 13.40 ja 19.35	kl. 8.05, 16.25 ja 18.55

Arlanda
08 - 597 851 05

Malmö
Gustav Adolfs torg 47
040 - 12 25 60

Võtte ühendust Estonian Airiga või oma reisibürooga. Kontor Arlandal on avatud esmaspäevast reedeni kell 09.00-17.00.

Jõulukingiks

"Eesti Päevaleht" igasse kodusse

Tellimised ja kuulutused:	Tellimishinnad:
Telefon: 08/21 84 46	Rootsis
Faks: 08/411 14 42	1 aasta.....kr 615.-
Postigiro: 15 67 70 - 0	4 kuud.....kr 288.-
	1 kuud.....kr 100.-

Eestis ja Põhjala riikides	Mujal
1 aasta.....kr 785.-	1 aasta.....kr 925.-
6 kuud.....kr 490.-	6 kuud.....kr 550.-

e-mail: epl@swipnet.se

Eesti kultuuri kannab eesti keel!